

Δ 2
(35)

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΝΕΟΛΑΙΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 1937
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 2
ΕΤΟΣ Δ.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ

ΝΕΟΛΑΙΑ

ΕΤΟΣ Δ΄

ΑΡ. ΦΥΛ. 2

ΜΑΡΤΙΟΣ 1937

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΚΑΛΕΣΜΑ

Βύθισε μέσ' στα μάτια μου τὰ μάτια σου, τ' άγνά
γιατί άλαφρώνει τή φτωχή καρδιά μου ένα σου βλέμμα
Δακρυολουσμένα ή και στεγνά
Τὰ δυό σου μάτια μ' εύλογοϋν και μοϋ πυρώνουν τὸ αίμα

Πάρε μέσα στα χέρια σου τὰ χέρια μου τὰ ώχρα
και ζέστανέ μου τὸ κορμί που ή θλίψη τὸ μαραίνει.
Και δόσε λίγη σου χαρά
στη δύσμοιρή μου τή ψυχή που σιγανά πεθαίνει.

Νοιώθω πώς μέσ' στα χέρια σου θα ξαναγεννηθώ
Θά ζήσω πάλι στοϋ ὄνειρου και στής χαράς τὰ φώτα
Λίγην άγάπη σου ποθώ
για νά γενώ χαρούμενη κι' άνέμελη σάν πρώτα.

Για δές πώς τρέμουν τὰ φτωχά τὰ χείλη μου χλωμά
μέσα στη νύχτα τή γλυκειά ποϋνε γεμάτη άστέρια
Κι' έλα σιμά, πολύ σιμά,
για νά ενώσουμε σφιχτά τ' άγαπημένα χέρια...

Νοιώθω νά ζώ μέσ' στ' ὄνειρο κι' είνε σά νά μεθώ
μέ τής άγάπης τὸ κρασί τὸ δυνατό κι' ώραίο.
Τίποτε πειά δέν θα ποθώ
κοντά σου... Θάμαι χαρωπή γλυκειά και δέν θα κλαίω

ΜΟΝΑ ΛΙΖΑ

ΑΡΘΟΥΡΟΥ ΚΑΝΤΙΓΙΟΝ

Ο ΠΙΕΡΡΟΤΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΙΣ ΕΠΤΑ ΠΟΡΤΕΣ

Μετάφραση ΔΟΥΚΙΑΣ Α. ΒΑΓΕΝΑ

ΜΙΑ ΠΡΑΞΙ ΣΕ ΠΡΟΖΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ :

Πιερρότος	Γελώτοποιός
Γεροντάκι	Άρλεκίνος
Πιπαζίνα	Θάνατος
	Νεαρός

[Σκηνή θαμπή, έξι τοίχοι, έξι πόρτες. Σε διάφορα μέρη μπάγκοι και καθίσματα. Στόν ούρανό τὸ φεγγάρι λάμπει άτάραχα].

Πιερρότος (μπαίνει άπ' τὰ παρασκήνια και κάθεται μπροστά στη σκηνή με ύφος άπελπισμένο).

Είχε τὰ μάτια πράσινα και τὰ μαλλιά χρυσά. Τίποτε δέν ήταν πειό δροσερό άπ' τὸ κορμί της, πειό βελουδένιο, πειό χαριτωμένο. Τίποτε δέν ήταν πειό γλυκό άπ' τὸ χαμόγελό της, πειό καθαρό άπ' τὴ φωνή της, πειό κρυσταλλένιο άπ' τὸ τραγούδι της. Τίποτε πειό ρόδινο άπ' τὰ μάγουλά της, πειό τρυφερό άπ' τὸν έρωτά της, τίποτε... τίποτε... Τίποτε πειό ψεύτικο άπ' τὴν καρδιά της...

— Λέανδρε, άχ! φίλε άχάριστε! "Αν τολμούσα... νὰ έγκληματήσω! Τί θ' άπογίνω, θεέ μου, τί θ' άπογίνω; Σέρνω τὴ ζωή μου σαν νὰ σέρνω ένα βαρὺ πτώμα. "Ας μὴν υπήρχα πειά, άς τελείωνα... "Ο ποταμός πὸν πέρασα ήταν άσπρος και ήσυχος καθώς κι' ὁ ούρανός. Τὸν θαύμασα σαν ένα κρεββάτι πὸν δελεάζει. Στάθηκα στην άκρη. Νὰ ένα δῶρο ὀλόασπρο πὸν μοῦ προσφέρονταν... "Απλωσα τὰ χέρια νὰ βουτηχτώ...

Μὰ ξάφνου, εἶδα τὴ λάμψη σου, ὦ άγία Σελήνη μητέρα μου. Και δέν θέλησα νὰ θολώσω τὴν εἰκόνα σου, πὸν ὁ θάνατός μου ίσως θὰ θόλωνε. Τὴ μοναξιά, θεέ μου, και τί σιωπὴ

με άναφυλλητά! Κι' ὄλα γύρω μου θλιμμένα, λές και συμμερίζονται κι' αὐτὰ τὸν πόνο μου.

"Αχ, θέλω νὰ συντρίψω τὴ δυστυχία μου! Μόνο ἐγὼ εἶμαι ζωντανός στόν κόσμο; Τίποτε πειά δέν υπάρχει πὸν νὰ μπορῆ νὰ μ' άποσπάση άπ' τὸν ἴδιο τὸν έαυτό μου, και νὰ με βοηθήση νὰ ξεχάσω;

Πόρτες κλειστές... πόρτες κλειστές. Θά... τίς κτυπήσω! (άπότομα σηκώνεται και πάει νὰ κτυπήση τὴν πρώτη πόρτα άριστερά). Τάκ, τάκ.

Μιὰ φωνή.— Ποιός εἶναι;

Πιερρότος.— Εἶμαι ὁ Πιερρότος ὁ γυιός τῆς Σελήνης.

Ἡ φωνή.— Τί με θέλεις;

Πιερρότος.— Δέν ξέρω κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος. Ποιός εἶσαι; "Οποιος κι' αν εἶσαι θέλω νὰ σοῦ μιλήσω.

Τὸ γεροντάκι (Επάνω στό κατώφλι) Τί μπορῶ νὰ κάμω γιὰ σένα, άσπρε μου συνάδελφε;

Πιερρότος.— Μπορεῖς κάτι; "Αλήθεια τί θὰ μπορούσες γιὰ μένα;

Τὸ γεροντάκι.— Εἶσαι λυπημένος Πιερρότε;

Πιερρότος.— Ποιός σοῦ τὸ εἶπε;

Τὸ γεροντάκι.— Πρέπει νὰ ναι κανείς πολὺ λυπημένος ἢ μεθυμένος γιὰ νὰ χτυπᾶ ξένες πόρτες.

Πιερρότος.— Εἶσαι μάγος;

Τὸ γεροντάκι.— Δέν υπάρ-

χουν μάγοι... Μήπως ἢ Κολομπίνα... Πιερρότος.— Μὴ μοῦ μιλάς γι' αὐτή!

Τὸ γεροντάκι.— Γιατί; "Απ' εναντίας αν υποφέρης γιὰ τὴν Κολομπίνα πρέπει νὰ μιλάς πολὺ γι' αὐτή...

Πιερρότος.— Ναι, εἶσαι φιλόσοφος...

Τὸ γεροντάκι.— Δέν υπάρχουν πειά φιλόσοφοι...

Πιερρότος.— Τότε εἶσαι άγιος. Σ' εἶδα νομίζω σ' ένα πίνακα τοῦ Ρέμπραντ καθισμένο κοντὰ σὲ μιὰ σκάλα. "Ετσι ξέρεις τὸν πόνο μου. Τί μπορεῖς νὰ κάνεις γιὰ μένα; Πές, πές χωρὶς νὰ άργοπορεῖς! Πῶς νὰ ξεχάσω;

Τὸ γεροντάκι.— Γιατί νὰ ξεχάσης;

Πιερρότος.— "Α! γιατί νὰ ξεχάσω; Εἶσαι άστεῖος! Αὐτὴ ἢ ανάνησι με σκοτώνει...

Τὸ γεροντάκι.— Ἡ λήθη εἶναι πειό σκληρὴ άκόμα...

Πιερρότος.— Μερικὲς τραγικὲς στιγμὲς με πλήγωσαν τὸ μυαλό.

Τὸ γεροντάκι.— Προσπάθησε νὰ θυμάσαι τὰ πειό εὐχάριστα άπ' τὰ περασμένα. Δέν τὴν αγαπούσες;

Πιερρότος.— Σαν ζωο.

Γεροντάκι.— Και θέλεις νὰ τὴν ξεχάσης;

Πιερρότος; Ναι, ὄχι... δέν θέλω πειά νὰ υποφέρω...

Γεροντάκι.— Προσπάθησε νὰ τὴν συγχωρήσης.

Πιερρότος.— Σώπα γερο-φλύαρε, και γερο-ξεκουτιάρη. Δέν μοῦ λές τίποτε πὸν ν' αξίζη, θᾶσαι με τὸ μέρος της. "Ισως νᾶσαι και συνενόχός της.

Γεροντάκι.— Στην ηλικία μας κανένας δέν εἶναι συνένόχος κανένος. Γίνεται φίλος με ὄλους.

Πιερρότος.— Γέρο-ξεμωραμέ-

νε! Τί ανόητος πὸν ἤμουνα νὰ κτυπήσω ἐδῶ. Θὰ πάω άλλοῦ. (Φεύγει).

Γεροντάκι (μόνο του).— Φτωχὸ κι' άμυαλο παιδί! Νὰ υποφέρης μιὰ νύχτα τόσο ὁμορφῆ! Χαμένοι ανθρωποι πὸν συνδέετε τὴ ζωή σας με πράγματα ἐφήμερα αντὶ νὰ καταπιάνεστε με κάθε ὠραίο κι' εὐγενικό. Κακόμοιροι...

Πιερρότος.— Γέρο-ξεκουτιάρη. Μακρυὰ άπ' τὰ γερασμένα κορμιὰ πὸν ξέχασαν τὴ ζωή. Και δέν ξεύρουν τίποτε άλλο στόν κόσμο άπ' τὰ συνηθισμένα τους. Εὐτυχῶς υπάρχουν κι' άλλες πόρτες! Ποῦ νὰ χτυπήσω; "Α, νὰ ένα πόμολο γυαλισμένο κι' ἐλαφρό. Μὰ τὴν πίστη μου, αὐτὸ ἐδῶ με τραβά...

Τάκ, Τάκ! (σιωπὴ) Τάκ, τάκ! (σιωπὴ). Μπᾶ... κοιμούνται πολὺ βαθεῖα σ' αὐτὸ τὸ καταφύγιο. Δέν εὐκαιρῶ νὰ περιμένω. "Αν άλλοῦ δέν βρῶ καλλίτερα θὰ ξαναγυρίσω... "Ω τί ὁμορφο πόμολο. "Εχει λεπτότητα γυναικείου κορμιοῦ. Αὐτὸ μ' άρέσει. "Ας δοκιμάσω κι' ἐδῶ. Τάκ, τάκ!

Μιὰ φωνή.— Εἶσαι σὺ Πιερρότε;

Πιερρότος.— Τί ὁμορφὴ φωνή! Και με γνωρίζει! Ναι, κυρία, εἶμαι ἐγὼ, ὁ Πιερρότος.

Πιπαζίνα (Ενῶ βγαίνει άπὸ τὴν πόρτα).— Σ' εἶδα άπ' τὴν κλειδαρότρυπα. Καλησπέρα Πιερρότε. Πόσο εὐγενικό νὰ ρθῆς νὰ με δῆς. "Επληττα τόσο πολὺ μονάχη, άπόψε...

Πιερρότος.— Δεσποινὶς αν και δέν με ξέρετε...

Πιπαζίνα.— Δέν ξέρεις ποιὰ εἶμαι, Πιερρότε, και σ' ενδιαφέρει νὰ τὸ μάθης! Μὴν ανησυχῆς κι' ἔλα δῶ κοντὰ. Εἶμαι παληὰ φιλενάδα τῆς Κολομπίνας. "Ακουσε πολλὲς φορὲς τίς συμβουλές μου.

Πιερρότος.— "Ω! Και στη δική μας περίπτωση! (κάνει νὰ φύγη)

Πιπαζίνα (ξανακρατώντας τον) — Πόσο εἶσαι τρελλός! Τὴν μάθαι-

να νά καλλωπίζεται, να τραγουδά, πώς να χορεύει και πώς να περπατά. Χίλια πράγματα, Πιερρότε, Πιερρότε. Μά γιατί τὸ βλέμμα σου σκοτεινιάζει ὅταν σοῦ μιῶ γι' αὐτή; Σέ γέλασε;

Πιερρότος.— Δὲν ἀγαπῶ πᾶ ἀυτὸ τὸ ὑποκείμενο.

Πιπαζίνα.— Καλά, ἄς μιλήσω με τότε γιὰ ἄλλο πρᾶμμα. Μοῦ φαίνεται πὼς μπορούμε... Ἀλήθεια, πὼς ἦταν αὐτὸ νὰ σὲ δῶ;

Πιερρότος.— Χτυπῶ τυχαία τις πόρτες...

Πιπαζίνα.— Πόσο εἶσαι εὐγενής! Καὶ τί ζητᾶς στὶς ξένες πόρτες; Πουλᾶς ποντικοφάρμακο;

Πιερρότος.— Ζητῶ νὰ ξεχᾶσω. Θέλετε νὰ με βοηθήσετε, δεσποινίς;

Πιπαζίνα.— Αὐτὸ εἶναι πειὸ χαριτωμένο. Φώναζέ με Πιπαζίνα, εἶναι τὸνομά μου. Ἔτσι λοιπόν, κύριε, ζητᾶς νὰ ξεχάσης; Καλά... ἔλα δῶ δὲν εἶσαι κι' ἄσχημο παιδί. Μὰ τὴν πίστη μου, σ' αὐτὸ μοῦ φαίνεται πὼς θὰ μπορέσω νὰ σὲ βοηθήσω.

Πιερρότος.— Πιστεύεις ὅτι μπορῶ...

Πιπαζίνα.— Ξέρω πολλὰ πολλὰ πράγματα, Πιερρότε, πὸ κάμουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ξεχνοῦν, ὅσα δὲν μπορούν μόνι τους νὰ ξεχᾶσουν. Ξέρω νὰ τραγουδῶ τραγούδια τόσο χαρούμενα πὸ σὲ κάμουν νὰ γελᾶς μέχρι δακρῦν. Τραγούδια τόσο θλιβερά, πὸ σὲ κάνουν νὰ κλαῖς. Ξέρω πολλὰ πράγματα Πιερρότε μὰ δὲν τὰ λέω παρὰ σὲ φρονίμους ἀνθρώπους... Μπὲς μέσα, φίλε μου. Θὰ ξεχάσης ἀμέσως τὴν Κολομπίνα.

Πιερρότος (ὀπισθοχωρῶντας).— Ὁ γέρος ἐκεῖ κάτω;

Πιπαζίνα.— Εἶναι ἕνας γέρος τρελλός...

Πιερρότος.— Τοῦ τὸ εἶπα. Ἐν τούτοις...

Πιπαζίνα.— Δὲν εἶμαι ὁμορφ Πιερρότε; Κῦττα τὸ πρόσωπό μου...

Πιερρότος.— Τὰ μάτια σου εἶν' ὁμορφα, Πιπαζίνα... Τὰ χέρια σου ἄσπρα, μαλακά.

Πιπαζίνα.— Χάϊδεφέ μου τὰ χέρια, Πιερρότε. Πὲς ἀλήθεια ἂν εἶναι ἀφράτα...

Πιερρότος.— Τὰ χεῖλη σου εἶναι ὠραία, Πιπαζίνα, καμωμένα μόνον γιὰ νὰ φιλοῦν.

Πιπαζίνα.— Φίλησέ με Πιερρότε... Τί λὲς γιὰ τὸ φίλι μου;

Πιερρότος.— Ἡ καρδιά σου εἶναι τρυφερή, καὶ πιστὴ Πιπαζίνα.

Πιπαζίνα.— Τί;

Πιερρότος.— Ἡ καρδιά σου..

Πιπαζίνα.— Καρδιά...

Πιερρότος.— Ναι καρδιά... Δὲν ξέρεις τί εἶναι καρδιά, Πιπαζίνα;

Πιπαζίνα. (Μ' ἕνα γέλοιο ἐρεθιστικό, πὸ ὕστερα ἀπὸ πολλὴ ὠρα κόβεται ἀπότομα, σὰν ἐλατήριο πὸ σπάζει).— Χά, χά. Ἡ μόνη λέξι, ἡ συνηθισμένη ἐρώτησι. Χά, χά ἡ καρδιά. Χά, χά...

Πιερρότος.— Τί ἔπαθες, γιὰ τί γελᾶς ἔτσι Πιπαζίνα;

Πιπαζίνα.— Χά, χά, καρδιά χά, χά (ἀπότομη σιωπῇ).

Πιερρότος.— Τί τρέχει Πιπαζίνα; Τί θέλεις νὰ πῆς; Τί ἔχεις;

(Τὴν τραντάζει, κουνάει τὸνα τῆς χέρι, ὕστερα τᾶλλο σὰν νᾶναι νευρόσπαστο).

Πιπαζίνα...

Πιερρότος (μόνος του).— Θεέ μου! Δὲν ζῆ πειά! Δὲν ἦταν τίποτε παρὰ μιὰ κοῦκλα... Ἀχ, καῦμένη Πιερρότε, αὐτὸ ἐξγραφέ το ἀπὸ τὶς περιπέτειές σου. Κοῦκλα ἀπὸ κουρέλια, μηχανὴ χωρὶς ἀξία. Παρ' ὀλίγο νὰ μπλεχτῶ στὰ δίχτυα τῆς.

(Τὴν σκουντάει πίσω ἀπ' τὴν πόρτα πὸ ξανακλείνει, ὕστερα ἔρχεται μπροστὰ στὴ σκηνὴ καὶ κάθεται μετὸ κεφάλι στὰ χέρια).

(ἀκολουθεῖ)

Maxence van der Meersch

(Prix Goncourt 1936)

ΕΠΑΡΣΙΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

(ΝΟΥΒΕΛΛΑ)

Ἐπὶ πλέον θὰ ὁμολογοῦσε ὁ ἴδιος μπρὸς σ' ὄλους ἐκείνους πὸ ζοῦσαν στὸ νοσοκομεῖο, τὴν πειὸ ἀνόητη ἀποτυχία, στὴν πειὸ εὐκολὴ ἐγχείρησι. Νὰ μὴν κάνει τίποτε; θὰ ὑπῆρχε κίνδυνος μιᾶς γενικῆς μολύνσεως...

Μετὰ τὸ γεῦμα, στὶς δύο, πῆγε νὰ συναντήσῃ τοὺς συμβούλους του, ὅταν αὐτοὶ θάβγαζαν ἀπ' τὸ ἐστιατόριό τους. Ἦξερε πὼς κανεὶς ἀπὸ τοὺς τρεῖς δὲν θὰ τολμοῦσε νὰ τὸν μιλήσῃ πρῶτος γιὰ τὸν Ζεράρ.

Αὐτὸς πρῶτος μίλησε, μ' ἕνα ὕφος τόσο ταπεινωμένο πὸ τοὺς ξάφνισε.

— Τί λέτε;

— Ἐ εἶπε ὁ Νίλοτ.

— Ἡ πληγῇ, ἡ πληγῇ δὲν εἶνε πολὺ καλά, ψιθύρισε ὁ Μπλαζόν.

— Μὰ ἔχουμε ξαναἰδεῖ καὶ χειρότερες, ἀποτελεῖωσε ὁ Ντουρχάιμ.

— Λοιπόν, ρώτησε με κόπο ὁ Λετρανέν, κατὰ τὴν γνώμην σας πρέπει νὰ ξαναεγχειρισθῇ;

Κῦτταξαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὁ Λετρανέν διάβασε στὰ μάτια τους ἕνα ὀλόκληρο κόσμο σκέψεων. Δυσπιστία φόβο, ἀντιζηλία...

Κανεὶς δὲν τόλμησε νὰ μιλήσῃ...

— Ντουρχάιμ ἂν εἴσαοτε σεῖς τί θὰ κάνατε; θὰ ξαναεγχειρίζατε;

— Ἐγώ; Ὁχι.

Ὁ Λετρανέν μ' ἕνα βλέμμα τὸν ψυχολόγησε. Ξαναθυμήθηκε τὸ ποῖον τοῦ βοηθοῦ αὐτοῦ. Δὲν ἦταν παρὰ μιὰ μειριότης, πὸ μόλις μπορούσε νὰ τὸν ἀνέχεται στὴν ὑπηρεσία του. Καμμιά ἐμπιστοσύνη. Ἄλλωστε μιὰ παρομοία διαβεβαίωσις δὲν ἀποδείκνυε τὴν ἀνοησία αὐτοῦ τοῦ ὑποκειμένου;

— Καὶ σεῖς, Μπλαζόν;

— Ἐγὼ θὰ ξαναεγχειρίζα, εἶπε ὁ Μπλαζόν.

Αὐτὸς ἦταν ἀνώτερος, πολὺ ἀνώτερος. Μὰ αὐτὸν ἀκριβῶς εἶχε κακομεταχειριστῇ ὁ Λετρανέν, ἐδῶ κι' ἕνα μῆνα γιὰ μιὰ ἀποτυχημένη ἐπέμβασι. Κι' ἴσως, ἴσως ὁ Μπλαζόν δὲν ἦταν καθόλου δυσαρεστημένος πὸ τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία ν' ἀποδείξῃ στὸν Καθηγητῇ τοῦ πὼς κανένας δὲν εἶνε ἀναμάρτητος. Ποῖος μπορούσε νᾶναι βέβαιος γιὰ τὴν εὐλικρίνειά του;

— Καὶ σεῖς Νίλοτ.

— Ἐγώ; ἔκανε ὁ Νίλοτ. Μὰ σεῖς τί λέτε;

— Αὐτὸς εἶνε πολὺ πειὸ λεπτός, εἶπε μέσα του ὁ Λετρανέν. Δὲν θὰ πῆ τίποτε, δὲν θὰ διακινδυνεύσῃ καμμιά ἀπάντησι.

Ξαναγύρισε στὸ δωμάτιο τοῦ γιουοῦ του. Ἐννοιωθε νὰ τὸν βαραίνει ἡ μοναξιά πὸ μόνος, με τὴν ὑπερφία του, εἶχε δημιουργήσει.

Ἐξήτασε ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸν ἄρρωστο καὶ ἀπεφάσισε νὰ περιμένη. Ξενύχτησε δίπλα στὸν Ζεράρ. Ὁ πυρετὸς τοῦ ἐγχειρισμένου ὑψώθηκε πάλι τὴ νύχτα. Στὶς 9 τὸ πρωῖ, ἔπειτα ἀπὸ ὀλόκληρον ἐσωτερικὸν ἀγῶνα, κι' ἀπὸ πολλοὺς δισταγμούς, διέταξε νὰ μεταφέρουν τὸν γιουὸ του στὴν αἴθουσα τῶν ἐγχειρήσεων. Καὶ ξανάνοιξε τὴν πληγῇ.

Φάνηκε, μουσκεμένη μ' ἕνα ὑγρὸ με ἀνοιχτὸ ρόδινο χρῶμα, σὰν ἀποσυνθετιμένου ὄρρου. Κυττάχθηκαν μεταξύ τους σιωπηλοί. Οὔτε πύον! Οὔτε ἡ ἐλαχίστη ἔνδειξις ἀμόνης τοῦ ὀργανισμοῦ.

— Ἐνας βρώμικος χυμός, ψιθύρισε ὁ Μπλαζόν στὸν Νίλοτ.

Ὁ Λετρανέν ἀφήρεσε λίγο ἀπ' αὐτὸ τὸ ὑγρὸ, τὸ πήγε ὁ ἴδιος στὸ μικροβιολογικὸ ἐργαστήριο γιὰ τὴν ἀνάλυσι καὶ περίμενε τὰ συμπεράσματα περπατώντας πάνω κάτω μὴ κρύβοντας τὴν ἀγωνία του.

— Ἔλοιπόν; ρώτησε μόλις εἶδε τὸν ἐσωτερικὸ γιαιτρὸ νᾶρχεται.

— Ὑπάρχουν, γιαιτρέ, ψιθυρίσε.

— Βάκκιλοι;

— Ναί.

Ὁ Λετρανέν δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα στὸ δωμάτιο τοῦ γυιοῦ του κι' ὄλο τὸ νοσοκομεῖο τὸ εἶχε μάθει: Ὁ Ζεράρ εἶχε βακίλλους.

Ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ὄλο τὸ προσωπικὸ συγκεντράθηκε γύρω ἀπ' τὸ δωμάτιο ὅπου πέθαινε ὁ γυιὸς τοῦ Καθηγητή. Μεταξὺ ἑκατὸ φοιτητῶν διάλεξαν ἐκείνους ποὺ θὰ ἐαγρυπνοῦσαν. Εἴκοσι προσεφέρθηκαν μόνοι τους, γιὰ τὴν περίπτωσι ποὺ θὰ ὑπῆρχε ἀνάγκη μεταγγίσεως αἵματος, χωρὶς ὁ Λετρανέν νᾶναι βέβαιος ἂν αὐτὸ τὸ αἷμα θὰ δίνονταν στὸν συμφοιτητὴ ἢ στὸν γυιὸ τοῦ Καθηγητή. Προσπάθησαν ν' ἀποξηράνουν τὸ πύον. Τοῦ ἔκαναν μπόλια, τοῦ ἔβαλαν ἐνέσεις ὀρῶν. Ὁ ἄρρωστος πέρασε μιὰ νύχτα γεμάτη ἀγωνία. Τὸ πρωῖ τῆς Παρασκευῆς στὶς ὀκτώ τοῦ ἔγινε μιὰ μετάγγισις αἵματος ποὺ τὸν κράτησε στὴ ζωὴ ὅλη τὴ μέρα. Ἐξῆσε τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς πρὸς τὸ Σάββατο σὲ μιὰ κωματώδη κατάστασι, ἀναπνέοντας μὲ κόπο καὶ μὲ τὰ μάτια καρφωμένα βυθισμένα στὸ κενό.

Ὁ Λετρανέν, ὄρθιος στὸ προσκεφάλι του, τὸν κρατοῦσε τὸ χέρι, αἰσθανόταν τὸν σφυγμὸ του ὀλοένα πειὸ ἀδύνατο.

Κι' αὐτὸς ὁ σφυγμὸς ὄλο κι' ἀπομακρύνονταν, ἀδυνατίζε σὰ μιὰ μακρυνὴ ἠχὴ ποὺ ἔσβυνε...

Ζήτησε καὶ τοῦδωσαν τὸ κουτί καὶ τὴ σύριγγα.

Ἡ ἐνεσις ἀναζωογόνησε γιὰ λίγο τὸν ρυθμὸ τῆς δυστυχημένης φθαρμένης καρδιάς. Πρὸς τὸ μεσημέρι,

τὰ κλεισμένα, τώρα, μάτια φάνηκαν νὰ βυθίζονται στὶς κόγχες τους. Ἡ ὠχρὴ μορφή πήρε μιὰ νεκρικὴ ὄψη. Ὁ Ζεράρ κουνήθηκε λίγο, βόγγησε, ἀνοιξε τὰ βλέφαρα. Κατάλαβε τὸν πατέρα του, καὶ φώναξε δυὸ φορές μὲ φωνὴ ποὺ ἔσβυνε.

— Πατέρα, πατέρα...

Κι' ὁ ρυθμὸς τῆς ἀναπνοῆς του, ἄλλαξε, ἔγινε πειὸ σιγανός, πειὸ δύσκολος. Τὸ τέλος πλησίαζε...

— Μετάγγισι... γρήγορα... ἀμέσως.

— Γρήγορα, γρήγορα, παρακαλοῦσε ὁ Λετρανέν ποὺ ἐννοιωθε τὸ σφυγμὸ νὰ σβῆνη.

Δὲν πρόφτασαν νὰ κάνουν τὴν μετάγγισι. Τὰ μάτια σκοτεινίασαν. Ὁ Λετρανέν ἄδειασε μόνος του στὸ χέρι τοῦ ἔτοιμοθάτου μιὰν ἐνεση ἀδρεναλίνης καὶ μιὰ καφεΐνης. Ὅ,τι βρῆκε μπροστά του.

Ὁ Ζεράρ, ἀναστέναξε ἐλαφρά, τὰ μάτια του γύρισαν καὶ πέθανε...

Μάτια ὁ Λετρανέν ξεσκίζοντας τὸ πουκάμισο ἔκανε μιὰν διπλὴ ἐνεση ἀδρεναλίνης στὴν καρδιά.

Τίποτε δὲν μπορούσε νὰ ξαναφέρῃ τὸν γυιὸ του ἀπ' τὰ σκότη τοῦ Ἄδη πίσω.

* *

«Σαράντα χρόνια σ' αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, σκεπτόταν ὁ Λετρανέν. Σαράντα χρόνια ἐργασίας. Χιλιάδες ἀνθρώπους ἔσωσα ἀπ' τὰ νύχια τοῦ χάρου. Θαύματα, ἀληθινὲς προκλήσεις πρὸς τὸ μοιραῖο, τόλμη, καινοτομίες...

Πράγματα ποὺ κανένας δὲν τολμοῦσε νὰ πιστέψῃ. Μιὰ θαυμαστὴ ἐπιδεξιότης, ταχύτης, βεβαιότης, γλύκα, δύναμις στὶς κινήσεις, ἀνυπέμβλητα.

Μιὰ παγκόσμια φήμη, μέθοδοι ξακουσμένες ὡς στὴν Ἰαπωνία καὶ τὶς Ἡν. Πολιτείες, μιὰ καταπληκτικὴ διάδοσις ἐγχειρίσεων, ἀναισθητικῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομά μου.

Μιὰ γενικὴ φήμη, μιὰ δόξα ποὺ τὴν ἄξιζα γιὰ τὶς τόσες προσπάθειες ποὺ ἔτειναν ὄλες στὸ ἴδιο τέρμα.

Κι' ὄλα αὐτὰ γιὰ νὰ φτάσω σ' αὐτὴ τὴ θέση, τὴ σημερινή, κάτω ἀπ' τὸ χειρουργικὸ μου ἐργαλεῖο καὶ ἔπειτα ἀπὸ τὴν πειὸ εὐνοϊκὴ τὴν πειὸ στοιχειώδη, τὴν πειὸ καλοφροντισμένη ἐγχείρησι, νὰ δῶ τὸ γυιὸ μου νὰ πεθαίνει ἀπὸ τὰ ἴδια μου τὰ χερια.

Θᾶλεγε κανεὶς πὼς ἢ Ἐπιστῆμη ἤθελε νὰ μὲ ραπίση κατὰ πρόσωπον».

Βρισκόταν μέσα στὴν νεκρικὴ κάμαρα, κατὰ τὶς 2 τὸ πρωῖ.

Χωμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα μὲ κλειστὰ τὰ μάτια, ἔκαμε τὸν κοιμισμένο γιὰ νὰ μὴν τὸν βλέπουν νὰ κλαίῃ.

Μιὰ τιμητικὴ φρουρὰ — 10 φοιτηταὶ ποὺ ἄλλαζαν κάθε ἕξ ὥρες — φύλαγε τὸν γυιὸ του.

Ἡ φλόγα τῶν κεριῶν χόρευε. Ἀπὸ τὴν πολυθρόνα του ὁ Λετρανέν ἄκουε τοὺς νέους νὰ μιλοῦν ψιθυριστὰ.

— Ὅχι, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, ἔλεγε ὁ Ντουρχάιμ. Ἴσως ἂν ἦταν ἄλλος ποὺ ἔκανε τὴν ἐγχείρησι κάτι μπορούσαμε νὰ ὑποθέσουμε... Μὰ τώρα;

— Κεραμίδα, φίλε μου. Κεραμίδα! Τὶ ξαφνικὸ!

Τοὺς ἔβλεπε κι' ἐννοιωθε πὼς βρίσκονταν σὲ ἀμχανία. Ἐμοιαζαν σὰν ἀφωπλισμένοι μπρὸς στὴν ἀποτυχία τοῦ Καθηγητή καὶ τὴν καταστροφὴ. Ἐννοιωθαν τὴν ἀνάγκη νὰ γεννηθῇ καὶ πάλι μέσα τους μιὰ πίστη. Καὶ ὁ Λετρανέν μάντευε πὼς ὄλοι προσπαθοῦσαν νὰ μὴ θίξουν τὶς γνώσεις καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ Καθηγητή καὶ νὰ ἀποδώσουν τὴν ἀποτυχία στὴν Τύχη.

— Ἐνα μικρόβιον, ξανάρχισε ὁ Ντουρχάιμ, ἢ ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ξέρῃ ἐκ τῶν προτέρων.

— Ἀπὸ ποὺ μπορούσε νὰ παρουσιασθῇ αὐτὸ τὸ μικρόβιο;

— Ἐδῶ εἶνε τὸ ζήτημα!

— Μπορεῖ νᾶναι κανεὶς βέβαιος ὅτι τὰ γάντια...

— Ποιὸς ἔκανε τὴν ἀπολύμανσι;

— Ἡ ἀδελφὴ Μαρί - Πῶλ. Τὴν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.

— Τὶς κομπρέσες; Τοὺς ἐπιδέσμοις;

— Ἡ ἴδια. Εἶνε εἴκοσι χρόνια ποὺ κάνει αὐτὴ τὴ δουλειά.

— Ἐγώ, λέγει κάποιος, νομίζω, πὼς τῶχε μέσα του αὐτὸ τὸ μικρόβιο ἐξ αἰτίας τοῦ ἀνθρακος ποῦχε πάθει ἐδῶ καὶ τρία χρόνια...

— Τὸ πιστεύεις;

— Ἐξήγησέ το κι' ἄλλοιῶς.

Ἐξ ἐνστίκτου γύρισαν ὄλοι πρὸς τὸν πεθαμένο, ποὺ μπόρεσε τόσον καιρὸ νὰ διατηρήσῃ μέσα του τὴν δυνατότητα τοῦ ἀργοῦ θανάτου.

Κάποιος εἶπε, πειὸ σιγά:

— Δὲν τὸ παρατηρήσατε; Εἶχε ἔνα σημάδι στὴ ράχη.

— Ἄ!...

— Ἴσως ἐκεῖ κατοικοῦσε τὸ μικρόβιο.

— Εἶναι κι' αὐτὸ πιθανό, εἶπαν.

— Ἴσως νᾶχεις δίκηο.

Μὰ ὁ Μπλαζὸν κούνησε τὸ κεφάλι.

— Εἶναι ἀπίθανο. Πὼς νὰ τὸ ἀποδείξουμε; Ὑστερα ἀπὸ τρία χρόνια.

— Λοιπόν, ἐσὺ πὼς τὸ ἐξηγεῖς;

— Ὁ Καθηγητὴς ἔκανε πολλὰς νεκροτομίας τὴν περασμένη βδομάδα.

— Ναί, ναί.

— Θυμηθῆτε πὼς ἀνέλαβε ὁ ἴδιος ὄλα τὰ πτώματα. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μοῦ βγάλει τὴν ἰδέα πὼς τὸ μικρόβιο προέρχεται ἀπ' ἐκεῖ.

— Τὸ ἐργαλεῖο εἶναι δίκωπο, φίλε μου.

— Σεβαστέ μου κ. Καθηγητά, εἶπε κάπως δυνατὰ ἕνας ἀπ' ὄλους, ὁ Μπλαζὸν διερωτᾶται μήπως ὁ βάκιλλος προερχόταν ἀπὸ τὶς νεκροψίες ποὺ κάνατε ὄλη τὴν προηγούμενη βδομάδα;

Ὁ σωρὸς ποὺ σχημάτιζε ὁ Λετρανέν στὸ βάθος τῆς πολυθρόνας του κινήθηκε. Τὸ πρόσωπό του φάνηκε ὠχρό, στὸ κόκκινο φῶς τῶν κεριῶν.

— Δέν... δὲν τὸ πιστεύω, Μπλαζόν. Εἶχα λάβει ὄλες τὶς προφυλάξεις.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΗΡΩΑ

Στάς 21 του περασμένου μήνα πέθανε σὲ βαθύ γῆρας ὁ ἠπειρώτης διηγηματογράφος Χρ. Χρηστοβασίλης, ὁ συγγραφέας τῶν διηγημάτων τῆς στάνης. Ὁ Χρηστοβασίλης στάθηκε ἕνας ἀπ' τοὺς καλύτερους διηγηματογράφους τῆς χώρας μας, πού τὰ διηγήματά του ὅλα εἶχαν μιὰ δροσιά καὶ χάρη. Τὸ περιοδικό μας ὡς ἐλάχιστο φόρο τιμῆς στὸν ἀείμνηστο συγγραφέα δημοσιεύει ἕνα ἀπ' καλύτερά του διηγήματα.

Τρεῖς ὧρες χτυποῦσε ὁ ἄγριος ἀρματωλὸς τοῦ Ραδοβυζιοῦ, ὁ Δήμος Μπλακιᾶς, τὴν ἐξώθυρα τοῦ σπιτιοῦ του στὴν Σκουληκαριά τῆς Ἄρτας, κί ἡ ἐξώθυρα δὲν ἀνοίγε...

Ὅλο τὸ χωριό, γνωρίζοντας τὸ τ' εἶχε γίνει καὶ τί μπορούσε νὰ γίνη ἅμα τὸν ἀπέικασε ἀπὸ μακρὰ νᾶρχεται, πρόντισε μέσα στὰ λόγγα γιὰ νὰ μὴν ἀκούση τὸν Δήμο Μπλακιᾶ θυμωμένο, πού ἦταν ἄγριος σὰν Γενήτσαρος καὶ μαῦρος σὰν σβυστὸ

Δὲν ἔβγαίνα ἀπ' τὸ νεκροσκοπεῖο χωρὶς ν' ἀλλάζω ἀπ' τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια.

— Δὲν ἀμφιβάλλω...

— Τὸ εἶπατε ἄλλωστε... Τὸ μοιραῖον!

— Τὸ μοιραῖο πού ὑπῆρξε τόσο σκληρό, νὰ θέλει νὰ κρατᾶτε σεις τὸ ἐργαλεῖο...

Ὁ Λετρανὲν παρετήρησε τὸν Μπλαζὸν ἕνα λεπτό. Καὶ στὴν ἀπάντησί του περιέχονταν ὅλη του ἡ ὑπεροψία καὶ ἡ ἔπαρσή του.

— Καλύτερα, Μπλαζόν, καλύτερα. Ἔτσι τοῦλάχιστον εἶμαι βέβαιος πῶς ὁ Ζεράρ εἶχε ὅλες τὶς φροντίδες πού μπορούσε νάχη κί ἐπὶ πλέον ὅ,τι μπορούσε νὰ τοῦ δώσει ἕνας ἄνθρωπος. Χωρὶς θαῦμα, χωρὶς τὴν ὑπερτίκηση τῶν νόμων τῆς φύσεως, οὔτε ἕνας θεὸς μπορούσε νὰ τὸν σώσει.

(Μετάφραση Ρ.)

ΤΕΛΟΣ

δαυλί, τὴν στιγμή πού θὰ μάθαινε ἐκεῖνα πού εἶχαν γίνει μέσα στὸ σπῆτι του.

Τρεῖς ὧρες χτυποῦσε ὁ ἄγριος Δήμος Μπλακιᾶς τὴν ἐξώθυρα τοῦ σπιτιοῦ του, κί ἡ ἐξώθυρα δὲν ἀνοίγε. Τότε γύρισε τὸ ντουφέκι του κατ' ἀπάνω στὴν κλειδωνιά τῆς καὶ τὸ ἄδειασε. Ἄδειασε ἀκόμα καὶ τὶς δύο του τὶς πιστόλες καὶ πετάχτηκε πέρα ἡ κλειδωνιά κί ἡ ἐξώθυρα ἀνοίξε στὴν βία τῶν τριῶν μολυβιῶν. Μπαίνει μέσα στὸ σπῆτι του καὶ τὸ βρίσκει ἔρημο! Ἡ γυναῖκα του κί ἡ μοναχοθυγατέρα του ἡ Γκόλφω εἶχαν γίνει ἄφαντες! Τί εἶχαν γίνει; πού εἶχαν πάγει;

Τότε ὁ Δήμος Μπλακιᾶς, ὁ φημισμένος γιὰ τὴν ἀγριότητά του, μάζωσε πουρνάρια ἀπὸ τὴν αὐλή, τᾶβαλε στὴ μέση τοῦ κατωγιοῦ, τοὺς ἔβαλε φωτιά, καὶ τὸ σπῆτι σὲ μιὰν ὥρα ἔγινε ἀσβεσταριά! Τότε πετάχτηκε στὸ μεσοχώρι μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι γιὰ νὰ ρωτήση. Φώναξε μ' ὄλη του τὴ δύναμη τοὺς γειτόνους, τοὺς προεστούς, τὸν παπᾶ, ἀλλὰ καθόλου φωνή! Τὸ χωριὸ ἦταν ἔρημο ἀπ' ἀνθρώπους, σὰν νὰ τῶχε πατήσει θανατικό, καὶ μόνον οἱ κότες βόσκαγαν στὶς αὐλές καὶ τὰ σκυλιὰ γαύγιζαν ἀπὸ τοὺς φράχτες, — ἀπόδειξη ὅτι τὸ χωριὸ δὲν εἶχε πεθάνει ἀλλὰ ζοῦσε καὶ παραζοῦσε μέσα στὰ ρέπετα.

Τὰ δόντια τοῦ Δήμου Μπλακιᾶ ἔτριζαν, τὸ στόμα του ἄφριζε, τὸ κορμί του ἔτρεμε ὀλόβολο, καὶ τὰ μάτια του πετοῦσαν φωτιές σὰν ἀστροπελέκια!

Τ' εἶχε γίνη τὸ χωριό; Τ' εἶχε γίνει ἡ γυναῖκα του κί ἡ μοναχοθυγατέρα του; Μὴν τοὺς εἶχαν σκλαβώσει κλέφτες; Μὴν τοὺς εἶχε μάσει ὁ Ἄλῆ-πασσᾶς στὰ Γιάννινα καὶ

τοὺς ἔρριξε στὰ μπουντρούμια τοῦ Κάστρου;

Αὐτὰ βάνοντας μὲ τὸ νοῦ του, τράβηξε ἴσια πέρα, χωρὶς νὰ ξέρη πού πήγαινε. Σὲ λίγη ὥρα κατάλαβε ὅτι βρίσκονταν μέσα στὸ λόγγο. Ἐβαλε τ' αὐτί του ν' ἀκουρμαστῆ τίποτα κυπροκούδουνα, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Πουθενὰ δὲν ἀκούοταν τίποτε κί ἡσυχία μεγάλη βασιλεῦε στὸ λόγγο. Τράβηξε ἴσια μέσα ἀκόμα, κί ἐκεῖ πού πήγαινε ἄσκοπα, μιὰ νεῖα γυναῖκα ἔπεσε στὸν δρόμο του. Ἰδόντας τὴν, ὁ Δήμος Μπλακιᾶς ρυάστηκε σὰν λαβωμένο λιοντάρι, πού ἀχολόγησε ὅλος ὁ λόγγος. Ἡ γυναῖκα ξεφώνησε ἕνα «ἄα!» κί ἔπεσε καταγῆς ξερὴ ἀπ' τὸν φόβο τῆς καὶ πεθαμένη. Προχώρησε ἀκόμα κατὰ τὸ λόγγο μέσα, σὰν ἀγρίμι σὰν στοιχειό, σὰν κακὸ θανατικό, καὶ ξεπετοῦσαν καὶ ξέφευγαν τὰ πουλιὰ στὸ διάβα του τρομαγμένα σὰν νὰ τᾶσκιαζε γέρακας Πῆγε, πῆγε ἀκόμα κάμποσο διάστημα, καὶ νὰ τοῦ πέφτει ἀπάνω στὸ διάβα του μιὰ γρηά. Ρέκαξε πάλι ὁ Δήμος κί ἔπεσε ἡ γρηά στὰ γόνατά του, παρακαλώντας τον:

— Κόψε με ἐμένα μοναχά, καπετάνιε μ', καὶ νὰ γλυτώσω τὸ καῦμένο τὸ χωριὸ ἀπὸ τὴν ὄργη σου, πού δὲν σοῦ φταίει καθόλου...

— Ποῦν ἡ γυναῖκα μου κί ἡ θυγατέρα μου;

Ρυάστηκε πάλι ὁ Δήμος.

— Ἀπὸ τὸν θεὸ νὰ τὸ βροῦν, καπετάνιε μ', ἀπὸ τὸν θεὸ νὰ τὸ βροῦν κί οἱ δύο τους.

Ἀπολογήθηκε ἡ γρηά, περιμένοντας τὸν βέβαιο θάνατό της.

— Πέ μου, μωρὴ Στρίγλα, τί ἔτρεξε στὸ σπῆτι μου, πρὶν σοῦ κόψω τὸ κεφάλι!

Καὶ σήκωσε κατ' ἐπάνω τῆς τὸ σπαθί.

— Νά, καπετάνιε μ'! (τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ γρηά μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια ἀπ' τὸ φόβο τῆς). Ἡ θυγατέρα σ'

μᾶς ντρόπιασε καὶ τὴν πήρε ἡ μάννα τῆς κί ἔγιναν ἄφαντες κί οἱ δύο τους! Ἐχουν τώρα μιὰ βδομάδα πάνω-κάτω πῶφυγαν. Δὲν φταίει τὸ καῦμένο τὸ χωριό. Μονάχες φταίν, μάννα καὶ θυγατέρα, οἱ δύο τους.

— Ἡ θυγατέρα μου ἄτιμη! (ξεφώνησε ἀπελπισμένα ὁ Δήμος). Καὶ κατὰ πού ἔκαναν;

— Κανένας δὲν ξέρει καπετάνιε μ' κατὰ πού ἔκαναν. Ἐχουν πάρει νύχτα τῶν ὀμματιῶν τους.

— Ἀκούοντας αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ Δήμος Μπλακιᾶς, ὁ φοβερός καὶ τρομερός ἀρματωλὸς τοῦ Ραδοβυζιοῦ συγκλονίστηκε ὅλος σὰν ξερριζωμένος δέντρος, κί ἔπεσε καταγῆς. Λίγη δύναμη τοῦ εἶχε μείνει ἀκόμα στὰ στήθεια του, ὡς πού νὰ πῆ μονάχα στὴ γρηά,

— Καὶ ποιὸς ἀκούγεται γι' ἀπατεώνας τῆς;

— Τὸ πρωτοπαλλῆκαρό σου... ὁ Φῶτος!

Ἀκούοντας ὁ Δήμος τὸνομα τοῦ Φῶτου, τοῦ πρωτοπαλλῆκαροῦ του ἔβαλε μιὰ μεγάλη προσπάθεια, σηκώθηκε στὰ ποδάρια του, φόρεσε τὸ πόσι του γυναῖκια, γιὰ νὰ κρύβη τὸ ἀτιμασμένο μέτωπό του, κί ἔγινε ἄφαντος μπροστὰ ἀπὸ τὴ γρηά, πού ἄρχισε νὰ κᾶνη τὸ σταυρὸ τῆς, λέγοντας:

— Ξορκισμένος νὰ εἶσαι, καπετάνιε μ' κί ἐσὺ κί ἡ στριγλοθυγατέρα σου κί ἡ στριγλογυναῖκα σου.

* *

Ἐτρεμε ὁ ἦλος νὰ βασιλέψη, ὅταν ὁ Δήμος Μπλακιᾶς ἀπάντησε τὰ παλληκάρια του, στὸ μέρος πού τὰ εἶχε ἀφήσει γιὰ νὰ πάη νὰ ἰδῆ τὸ σπῆτι του στὴ Σκουληκαριά.

Ἄμα τὸν ξαγνάντησε τὸ πρωτοπαλλῆκαρό του ὁ Φῶτος νᾶρχεται ἀπὸ μακρὰ καὶ νὰ περποτάει ἀσυνήθιστα κί ὄχι ὅπως περπατοῦσε πάντα, κατάλαβε κί ἀπὸ τὰ κινήματά του κί ἀπὸ τὸν τρόπο πού φοροῦ-

σε τὸ πόσι του, ὅτι ὁ καπετάνιος του εἶχε μπεῖ στὸ φοβερό μυστικό, ποῦ τῶδερνε τὸ νοῦ τόσες βδομάδες, ἀφόντας εἶχε μάθει τὴν ἐγκαστριά τῆς χιλιοαγαπημένης του Γκόλφως. Μποροῦσε ἀπὸ πολλῆς νὰ πάρη τὴν Γκόλφω καὶ νὰ φύγη, μποροῦσε ἀκόμα καὶ τότε νὰ τραβηχτῆ καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπ' τὴν δίκαια ὀργὴ τοῦ ἀτιμασμένου πατέρα· ἀλλὰ θὰ κατηγοριόνταν ὡς δειλὸς κι' ἀναντρος καὶ δὲν τῶκανε.

Μόλις ὁ καπετάν Δῆμος ἔφτασε μιὰ ντουφεκιά τόπο, ντουφεκιά ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ἄδειασε τὸ ντουφέκι του ἀπάνω στὸ πρωτοπαλλήκαρό του τὸν Φῶτο, φωνάζοντάς τον δυσανάτα :

— "Ατιμε ἀπατεῶνα !

Ὁ Φῶτος, χωρὶς νὰ πιαστῆ ἀκόμα ἀπ' ἄρματα φώναξε μ' ὅλη του τὴ δύναμη :

— Μή, καπετάνε μου, μὴ γιατί εἶμαι παιδί σου !

Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ καπετάν Δῆμος εἶχε ζυγώσει πλειότερο κι' εἶχε γεμίσει τὸ καρυοφύλλι του καὶ ξανάρριξε.

— Μή, καπετάνιε μου, ξαναφώναξε ὁ Φῶτος, γιατί εἶμαι παιδί σου ! Συχώρησέ μας !

Τρίτη ντουφεκιά τοῦ καπετάν Δῆμου τοῦ τσακίζει τὸ ζερβὶ τὸ χέρι τοῦ Φῶτου.

Μὲ τὴν τρίτη ντουφεκιά, ὁ καπετάν Δῆμος ἦταν μόλις δέκα δρασκέλες τόπο, μακρυὰ ἀπὸ τὸν Φῶτο, κι' ἄρχισε ἀπὸ τὰ πιστόλια του : μπάμμ τὸ ἓνα μπάμμ καὶ τ' ἄλλο. Ἡ δευτέρη πιστολιά τὸν πέτυχε στὰ πλευρά.

— Μή, καπετάνιε μου ! τοῦ ξαναφώναξε πάλι ὁ Φῶτος. Μή, πατέρα μου ! Δὲν ἀρνήθηκα ποτὲ νὰ πάρω τὴ θυγατέρα σου.

Τὰ στέφανά μας θὰ σκεπάσουν κάθε μας σφάλμα...

Ὁ καπετάν Δῆμος εἶχε πετάξει πλειὰ καταγῆς τὸ ντουφέκι του καὶ τὰ πιστόλια του, γιὰ νὰ μὴν τὸν βα-

ραίνουν, κι' ἔσυρε τὸ σπαθὶ του. Λίγα βήματα τοὺς χώριζαν τὸν ἓνα ἀπὸ τὸν ἄλλον...

Γιὰ τῆς...! (φώναξε ὁ καπετάν Δῆμος.) Κάνε τὸν σταυρό σου γιὰ τὴν ὑστερη φορὰ !...

Ὁ Φῶτος, βλέποντας ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τὸν καπετάν Δῆμο νὰ τῶρχεται κατ' ἐπάνω του σὰν θεριὸ σὰν ὠργισμένο σύννεφο ποῦ σέρνει μέσα του τὴ φωτιά καὶ τὴν ἀνεμοζάλη, κι' ἀκούοντας ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν βαρεὶὰ βρισιά γιὰ τὴν μάννα του, κι' οὔτε ἔχοντας πλειὰ καμμιά ἐλπίδα νὰ τὸν καταπραῦνη ὥστε νὰ ρίξῃ κάτω τὸ φονικό του σπαθί, κι' ἔτσι, καθὼς ἦταν λαβωμένος καὶ κλονίζονταν νὰ τέσῃ κάτω, σὰν ἀνεμόδαρτο κυπαρίσσι, ἔσυρε κι' αὐτὸς τὸ γιαταγάνι του, καὶ δέχτηκε τὸ πρῶτο χτύπημα τοῦ καπετάνιου του, κι' ἄρχισε μιὰ φοβερὴ μονομαχία.

Σ' αὐτὸ ἀπάνω, τὰ παλληκάρια ποῦ βρίσκονταν ἐκεῖ, μὴ γνωρίζοντας γιατί γένονταν ὅλα αὐτά, καὶ μὴ ξέροντας ποῖαν νὰ πάρουν τὸ μέρος, στέκονταν μὲ τὰ χέρια ἀνεργὰ καὶ περιμένανε περίλυπα τὴν καταστροφή· γιατί σέβονταν τὸν καπετάν Δῆμο, ὡς καπετάνιο τους, κι' ἀγαποῦσαν τὸν λεβέντη κι' ἀντρεῖο Φῶτο, σὰν ἀδερφό τους, κι' ἂν δὲν ἦταν ὁ Φῶτος οὔτε ἓνα παλληκάρι δὲν θὰ μποροῦσε νὰ φάῃ ψωμί μὲ τὸν ἄγριον καὶ σκληρὸν Δῆμον Μπλακιάν.

Σὲ λίγες στιγμές, καπετάνιος καὶ πρωτοπαλλήκαρο εἶχαν σωριαστῆ καταγῆς ἀπὸ τὰ χτυπήματα πῶδινε ὁ ἓνας τ' ἄλλουνοῦ, κι' ὅπως ἦταν σωριασμένοι ὁ ἓνας κοντὰ στὸν ἄλλο κι' ἔτρεχαν καὶ τῶν δυοῶν τὰ αἵματα σὰν βρύσες, κάποτε σηκῶνονταν ἀργά-ἀργά τὰ δυὸ καταματωμένα χέρια ποῦ χούφτιαζαν ἀκόμα τὸ σπαθὶ καὶ τὸ γιαταγάνι, καὶ χτυποῦσαν ἀκόμα τὸν πλαγινὸ τους μὲ τὴν ὑστερνὴ τους δύναμη, ποῦ τοὺς ἔφευγε μὲ τὸ ὑστερνὸ τους αἷμα.

ΑΠ' ΤΟΥΣ ΘΡΗΝΟΥΣ ΤΟΥ ΙΕΡΕΜΙΑ

ΚΕΦ. Α'.

I

Πῶς ἔρμη καὶ μονάχη ἔχει ἀπομείνει ἡ πόλη μὲ τὸ τόσο ψυχομέτρι ; ἀπόμεινε σὰν χήρα μαυροφόρα αὐτὴ ποῦ εἶχε τὰ πιότερα τὰ πλήθη, κι' ἂν ἦταν πρὶν ἀρχόντισσα στὶς χώρες τώρα κι' αὐτὴ πληρώνει τὸ χαράτσι.

II

Μέσα στὴ νύχτα, ἀδιάκοπα, τὴν πνίγει τὸ κλάμα καὶ τὰ δάκρυά της κυλοῦνε ἀκράτηγη κρουιὰ στὰ μάγουλά της. Ἄπ' ὅσους πρὶν πολὺ τὴν ἀγαποῦσαν δὲ βρίσκει ἀπὸ κανένα παρηγόρια. Φύγανε τώρα τ' ἄπιστα παιδιά της, καὶ πήγανε μαζί μὲ τοὺς ὀχτροὺς της.

III

Πίκρα βαρεὶὰ καὶ θλίψη πέρα ὡς πέρα, στὴν Ἰουδαία σκλαβιά ἀλυσσοδεμένη, κι' ἀνάμεσα στὶς τόσες χώρες, τώρα μονάχη κ' ἔρμη, ἀνάπαψη δὲ βρίσκει, Ὅλοι ποῦ καταπόδι τὴν ἐπήραν, μὲς στὴ στενὴ κλεισοῦρα τὴν προφτάξαν.

IV

Οἱ στράτες τῆς Σιών μαυροφοροῦνε δὲν ἔρχονται στὰ γλέντια οἱ χαροκόποι, ἄραχλες κι' ἔρμες τώρα οἱ καστροπόρτες, καὶ τὸ παπαδολόι βαρεὶὰ στενάζει.

κι' εἶναι βαρυοθλιμμένες κι' οἱ κοπέλλες κι' αὐτὴ μέσα στὴν πίκρα της κλεισμένη.

V

Σκλάβια τὴ γονατίσανε οἱ ὀχτροὶ της, κι' ἐκεῖνοι ἔχουνε τώρα τὰ καλά της. Μὲ πᾶσα θλίψη ὁ Κύριος τὴν πικραίνει γιατί ἦσαν πολλὰ τὰ κρίματά της, καὶ τὰ παιδιά της ἀλυσσοδεμένα, τὰ σέρνουν στὴ σκλαβιά οἱ ὀχτροὶ της τώρα.

VI

Ἄπὸ τὴ θυγατέρα Σιών, ἡ πᾶσα δόξα της τώρα μίσηψε κι' ἐσβύστη κι' ἀρχόντοι της, γενῆκαν σὰν ἐλάφια

Τὰ πρόσωπά τους καὶ τῶν δυοῶν ἦταν μακελλεμένα, τὰ κεφάλια τους ἀντσιγμένα, τὰ μάτια τους σκεπασμένα ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὰ μουστάκια τους καὶ τὰ δασοτριχωμένα στήθια τοὺς αἱματοποτισμένα. Δὲν πέρασαν παρὰ λίγες στιγμές ἀκόμα κι' οἱ ψυχές τους φτερούγισαν μὲ τὴν ὑστερνὴ τους αἱματοσταλαμματα.

Τότε τὰ παλληκάρια τους ἔκαναν κύκλο γύρα-γύρα στοὺς σκοτωμένους, κλαίοντας καὶ γιὰ τοὺς δυὸ... Ἡ Μέρα πήδησε τρεχάτη πίσω ἀπ' τὸν ὀρίζοντα συγκινημένη ἀπὸ ἓνα τέλειο ἄγριο θέαμα, καὶ πρόβαλε ἡ Νύχτα καὶ τὸ σκέπασε μὲ τὰ μαῦρα φτερά της.

Τὸ τρομερὸ διπλοφωνικὸ διαλαλήθηκε ὀληνύχτα ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τοῦ Ραδοβυζιοῦ, καὶ σ' ὅλα τ' Ἄρματωλίκια ποῦ συνώρευαν μ' αὐτὸ γύρα γύρα κι' ὅταν ἔδωκε ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα του, ἔτρεξαν ὅλα τὰ χωριά τοῦ Ραδοβυζιοῦ μὲ τοὺς παπάδες τους, κι' ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς τὸν ἓνα κοντὰ στὸν ἄλλον, μαζί μὲ τὰ φονικά τους ἄρματα, ποῦ τὰ κρατοῦσαν σφιχτὰ στὶς κοκκαλιαμένες τοὺς δεξιές παλάμες, σὰν νὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ξακολουθήσουν τὸν πόλεμό τους καὶ στὸν Κάτω Κόσμο.

Ἦταν συνήθεια τότε, καὶ συνήθεια ἡρώικη νὰ θάφτουν τοὺς Ἄρματωλοὺς καὶ τοὺς Κλέφτες, καθὼς καὶ κάθε ἀντρεῖον μὲ τ' ἄρματά του.

... Τέσσαρες μῆνες ὑστερα ἀπὸ τὸν σκοτωμὸ τοῦ καπετάν Δῆμου Μπλακιὰ καὶ τοῦ Φῶτου, στὸ Μαναστήρι τοῦ Ἀη-Γεωργιοῦ, ποῦ βρίσκεται ἀπάνω ἀπὸ τὸ χωριὸ Μαυρομμάτι τῶν Ἀγράφων, δυὸ μόλις ὥρες ἀπὸ τὰ Τρίκκαλα, ἡ Γκόλφω, ποῦ εἶχε πάγει ἐκεῖ μὲ τὴν μάννα της καὶ καλογηρεύτηκαν γέννησε γιού...

Ὁ Γιὸς ἐκεῖνος τῆς Καλόγρης ἦταν ὁ Στρατάρχης τῆς Ἑλλάδας τοῦ Εἰκοσιένα Γεώργιος Καραϊσκάκης.

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

πού βόσκημα δὲ βρίσκουν καὶ ξετρέχουν
ὄμπρὸς στὸν ἄγριο κυνηγάρη.

VII

Σ' αὐτὲς τῶρα τίς δύστυχες ἡμέρες
πού ἀπόμεινε ἔρημη καὶ ξερριζωμένη,
ἢ Ἰερουσαλήμ θυμάται τὰ καλά της
πού κάτεχε ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια,
πριχού νὰ σκλαβωθεῖ στοῦ ὄχτρου τὰ χέρια
καὶ δὲν ἦταν κανεὶς γι' αὐτὴν νὰ δράμει...
Καί, σὰν τὴν ἀντικρύσανε οἱ ὄχτρεί της,
τὰ τωρινὰ της χάλια περιπαίζαν.

VIII

Ἡ Ἰερουσαλήμ βαρεῖα ἔχει κριματίσει
γι' αὐτὸ τὴ συνειρήνη τὸ ποτάμι
κι' ὄλοι πού πρὶν τὴ δόξαζαν γυρίσαν
τώρα τὴν καταφρόνια τους νὰ δείξουν,
γιατὶ εἶδαν τὰ τρελλὰ καμώματά της.
Κ' ἐκείνη πικροστενάζεν ἢ δόλια,
καὶ πισωγύριζε ἀπ' αὐτοὺς τὰ μάτια.

Ἀπόδοση ἀπ' τοὺς Ο.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΡΑΓΚΟΣ

ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΟ

Ντύσου καὶ οὐ τὴ μάσκα σου
φτωχέ μου πόνε ἀποσπεροῦ
καὶ οὐ καρδιά ξεφάντωσε
κι' ἔμπα λίγο στὰ κέφια...
Γέλασε ἀπόψε, ἔχασε,
στὴν παραζάλη τοῦ χοροῦ
Τσοῦγκρισε τὸ ποτήρι σου
μὲ τ' ἄλλα σου τ' ἀδέλφια.

Ναί! βάλτε τὸ ποτήρι μου
μπρὸς στὸ τραπέζι σας παιδιά,
θὰ πιῶ γιὰ τὸ χατήρι σας,
θὰ πιῶ γιὰ νὰ μεθύσω...
Κι' ἂν ὅπως λέν, πῶς στὸ πιότη
εὐθυμη γίνεται ἡ καρδιά
θὰ σβύσω, κάποια ἀνάμνησι
καὶ θὰ σὰς τραγουδήσω.

ᾠ! φόρεσε τὴ μάσκα σου
στὴ νύχτα τοῦ καρναβαλιοῦ
θλιπτέ μου πόνε, κι' ἄφησε
κλάψες καὶ μοιρολόγια...
Ἀπόψε λέγεταί βραδυὰ
τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ φιλοῦ
κι' ἢ χρυσοσειότη δένεται
σ' ὠμορφα κομπολόγια.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΔΙΑΚΑΚΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

*Εἶχε ὑποσχεθεῖ στὴ «Μακεδονική Νεολαία»
μιὰ σειρά ἀπὸ ἀρθροῦν γιὰ τὸ Ἑλληνικὸ καὶ τὸ
Γαλλικὸ θέατρο. Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ δεύτερο καὶ
ἐπιφυλάσσομαι νὰ γράψω ἀργότερα ἐπιτετέστερα
γιὰ τὸ πρῶτο. Στὸ φύλλο τοῦ Ἰουλίου 1936
δημοσιεύθηκε μιὰ γενικὴ εἰσαγωγή στὴν ἱστορίαν
τοῦ θεάτρου. Τὸ μοναχικὸ θέατρο δὲν θὰ μᾶς
ἀπασχολήσῃ καθόλου ἐδῶ. Γιὰ τὸ αἴλο θὰ μι-
λήσωμε διεξοδικὰ σὲ μιὰ σειρὰ ἀρθρων.*

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς πνευματικῆς
Γαλλίας, ἐξ ἀρχῆς ὡς σήμερα.

I

§ Γιὰ νὰ μπορέσῃ κανεὶς νὰ κα-
ταλάβῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ Γαλλικοῦ
θεάτρου θὰ πρέπει νὰ τὸ μελετήσῃ
μέσα στὸ γενικὸ πλαίσιο τοῦ πολι-
τισμοῦ ὅπου γεννήθηκα καὶ ἐξελί-
χθηκα. Τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τοῦ πολιτι-
σμοῦ θὰ προσπαθήσω νὰ δώσω σή-
μερα σὲ γενικὲς γραμμές. Πρὶν ἀπ'

αὐτὸ ὅμως θὰ πρέπει νὰ μιλήσωμε
γιὰ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τῆς
Γαλλίας πρὶν ἀπὸ τὰ θεατρικὰ ἔργα
πού ἔχομε δικὰ της.

§ Ἀπ' ὅσα ξέρουμε τὴν κατοίκη-
σαν πρῶτα διάφοροι λαοὶ καὶ οἱ
Κελτοί. Αὐτοί, ἂν κρίνωμε ἀπὸ τὰ
στοιχεῖα πού βρήκαμε, θὰ εἶχαν ἕ-
ναν ἀξιοσημείωτο ὅπως δὴποτε πο-
λιτισμό, ἀλλὰ δὲν ἔχομε τίποτα πού
νὰ μᾶς δειχθῇ ἂν εἶχαν μιὰ λογο-
τεχνία.

§ Ὅταν οἱ Ρωμαῖοι ἄρχισαν νὰ γί-
νονται κύριοι τοῦ κόσμου, πῆραν
νωρὶς ἕνα μέρος τῆς Γαλλίας καὶ τὸ
50 π. χ. ὁ Καίσαρ τὴν κατέκτησε ὁ-
λόκληρη. Οἱ Ρωμαῖοι ἐνδιαφέρθησαν
γιὰ τὴ Γαλατία. Ἰδρυσαν σχολεῖα,
ἔκαναν δρόμους, ἔχτισαν μνημεῖα.

Οἱ Κελτοὶ γνώρισαν τὴ γλῶσσα, τὴν
τέχνη, τὴ λογοτεχνία τῶν Ρωμαίων,
ἐξελατινίσθησαν κι' ἐξελατινίσαν καὶ
τοὺς βαρβάρους πού τὸν 5ον αἰῶνα
καταλύοντας τὸ Δυτικὸ Ρωμαϊκὸ κρά-
τος ἴδρυσαν διάφορα βασίλεια στὴ
θέσι τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας
καὶ φυσικὰ καὶ στὴ Γαλατία.

§ Οἱ βάρβαροι μιμήθηκαν ὅ,τι βρή-
καν ἐκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορετικὴ
τους νοοτροπία καὶ διάφορα νέα
στοιχεῖα ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ καὶ
ὁ χριστιανισμὸς πού εἶχε διαδοθεῖ
πιά τότε πολὺ κατέληξαν νὰ δώ-
σουν μιὰ νέα μορφή πολιτισμοῦ, τὸν
Γαλλορρωμαϊκόν. Αὐτὸς ὅμως δὲν
γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Ρωμαϊκόν οὔτε ἁ-
μέσως, οὔτε ὅλος μαζί.

II

§ Ὁ Μεσαίων βαστήξε ἀπὸ τὸν 5ο
αἰῶνα ὡς τὸν 16ο. Κατὰ περιόδους ὁ
πολιτισμὸς ἀνθίζει καὶ σταματοῦσε,
ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλῃ ἐποχῇ, καὶ
ὁ μεσαίων δὲν ἔδωσε οὔτε τόσο λίγα
ὅσο πιστευόταν ἄλλοτε, οὔτε τόσο
πολλὰ ὅσα πίστεψαν οἱ ρωμαντικοί.
Εἶναι ὅμως μιὰ ἐποχὴ ἀξιωματικῆς
ἐπιφυΐας γιὰ τὴ μεγάλη ἀνθισί τῆς
τέχνης.

§ Ἀπὸ ὅλα τὰ κρατίδια πού ἱδρύ-
θηκαν στὴ Γαλατία κατάρθωσε νὰ
κυριαρχήσῃ τὸ βασίλειο τῶν Φρά-
γκων. Κυρίως ὅταν ἔγινε βασιλεὺς ὁ
Κλόβις οἱ Φράγκοι πῆραν τὰ τρία
τέταρτα τῆς Γαλατίας. Ἡ Μεροβιγ-
γιανὴ δυναστεία, ἡ πρώτη δυναστεία
τῆς Γαλλίας, κατέγινε πολὺ μὲ πο-
λέμους προσπαθώντας νὰ ἐνώσῃ σ'
ἕνα κράτος ὅλα τὰ βαρβαρικά κρατί-
δια τῆς Γαλατίας. Ἐδωσε μερικοὺς
μεγάλους βασιλεῖς μετὰ τὸν Κλόβιν
ἀλλὰ ἀργότερα οἱ ἀπόγονοί του ἦ-
ταν τόσο ἀνίκανοι πού πῆραν τὸ ὄ-
νομα «νωθροί» κ' ἐκθρονίσθησαν στὸ
τέλος ἀπὸ τοὺς πρωθυπουργοὺς τους
πού πῆραν τὸ στέμμα. Ἡ πνευματι-
κὴ κατάστασις στὸ διάστημα πού ἐ-
βασίλευσαν οἱ Μεροβιγγιανοὶ δὲν ἦ-
ταν καθόλου ἰκανοποιητικὴ. Ὁ Ρωμαϊ-

κὸς πολιτισμὸς χάθηκε, τὰ σχολεῖα
ἔκλεισαν, τὰ μνημεῖα γκρεμίστηκαν
ἢ ἔχασαν τὸν προορισμὸν τους κι'
ἀπὸ τὸν 5ο ὡς τὸν 7ο αἰῶνα εἶναι
ὁ σκοτεινὸς μεσαίων — ἐπίθετο πού
ἀποδόθηκε ἄδικα σ' ὄλην τὴν περίο-
δο τῶν δώδεκα αἰῶνων.

§ Τὸ 752 ἀνέβηκε στὸ θρόνον ὁ
πρῶτος βασιλεὺς τῆς δυναστείας τῶν
Καρολιδῶν. Ὁ δεύτερος τῆς δυνα-
στείας, ὁ Καρλομάγνος, κατάρθωσε
νὰ ἱδρῦσῃ ἕνα μεγάλο κράτος στὴν
Εὐρώπῃ πού μετὰ τὸν θάνατό του
διαλύθηκε, ὅπως ἦταν φυσικόν, ἀλλὰ
ἔκανε κάτι πολὺ πιὸ διαρκές: ἔνοι-
ξε τὰ σχολεῖα, ἴδρυσε ἐκκλησίες, ἐξέ-
δωσε νόμους καὶ μὲ τὰ πολεμικά του
κατορθώματα ἔγινε ἡ ἀφορμὴ τοῦ
πρῶτου Γαλλικοῦ ἔπους πού ἔχομε,
τοῦ «τραγουδιοῦ τοῦ Ρολάνδου». Οἱ
διάδοχοί του εἶχαν τὴν ἐξέλιξη καὶ
τὸ τέλος τῶν Μεροβιγγίων, ὅμως ὁ
πολιτισμὸς δὲν ἐσταμάτησε ἐπ' αὐ-
τῶν νὰ προχωρήσῃ ἀργὰ ἀλλὰ σίγουρα
στὴν ἀκμὴ τῆς Ἀναγεννήσεως.

§ Πρὸς τὸ τέλος τοῦ 10ου αἰῶνος
ἀνέβηκε στὸ θρόνον ὁ Οὐγὸς Καπέ-
τος, ὁ πρῶτος τῆς δυναστείας πού ἐ-
μεινε ὡς τὸ τέλος στὸ θρόνον τῆς
Γαλλίας καὶ πού ἔδωσε μεγάλους
βασιλεῖς ὡς τὴν δευτέρα δημοκρα-
τία. Ἀπὸ τὸν ἐγγονόν του Καρλομά-
γνου ὕστερα οἱ βασιλεῖς εἶχαν δώσει
φέουδα σὲ πολεμιστὰς πού τὰ διηύ-
θυναν ὅπως τοὺς ἄρεσε κι' εἶχαν γί-
νει πιὸ ἰσχυροὶ κι' ἀπὸ τὸν βασιλέα.
Οἱ τέσσερες πρῶτοι Καπέτοι ἀκο-
λούθησαν τὸ παράδειγμά τους. Ἐ-
τοί ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα ἀρχίζει μιὰ
φεουδαρχικὴ λογοτεχνία νὰ ἀκμάζῃ
πλάι στὴ λαϊκὴ κ' ἔχομε τὰ διάφο-
ρα ἔπη, τὰ ρωμάντζα κ.λ.π. πού διη-
γῶνται τίς μάχες τῶν φεουδαρχῶν
μεταξύ τους ἢ ἐναντίον τοῦ βασι-
λέως, ἢ κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν. Πό-
λεμος, ἀγῶνες καὶ χριστιανισμὸς γε-
μίζουν αὐτὴν τὴ λογοιχνία.

§ Μετὰ τὸν Οὐγὸ ἡ δυναστεία δὲν
εἶχε δώσει ἕναν ἐξαιρετικόν βασιλέα,
ἀλλὰ κατὰ τὸν 12ο αἰῶνα ἀρχίζει μὲ

τὸν Λουδοβίκο τὸν Παχὺν μιὰ νέα τάσις τοῦ βασιλέως. Θέλει νὰ διορθώσῃ τὰ κακὰ τῆς φεουδαρχίας καὶ νὰ γίνῃ πραγματικὸς κύριος ὅλης τῆς Γαλλίας. Οἱ διάδοχοί του ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμά του, ἀλλὰ μόλις ἐπὶ Ρισελιέ τὸ πετυχαίνουν ἐντελῶς. Ὁ πολιτισμὸς προχωρεῖ πάντα. Ρωμάντζα κι' ἐρωτικά ποιήματα ἱστορία καὶ χρονογραφία ἐμφανίζονται στὸν 12ο αἰῶνα ἢ στὶς ἀρχές τοῦ 13ου. Ἀρχίζει ἐπίσης ἡ ἀκμὴ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς διακοσμητικῆς καὶ ὁ 13ος αἰὼν δείχνει μιὰ ἀναγέννηση ἴση ἢ καὶ πῶς σπουδαία ἀπὸ τοῦ 16ου. Ἀπὸ τὸν 12ο αἰῶνα ἐπίσης ἐμφανίζονται στὸ θέατρο, τὰ λειτουργικά δράματα καὶ τὰ δράματα ἐν γένει.

§ Ἀπὸ τὸν 14ο αἰῶνα ἀρχίζει μιὰ περίοδος προετοιμασίας γιὰ τὴν ἀναγέννησι. Τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα κάπως ἐξασθενεῖ. Ἀρχίζουν ἐπίσης ἐσωτερικὲς καὶ ἑξωτερικὲς ταραχές. Τώρα ἀνεβαίνουν οἱ μεσαίτες τάξεις, αὐξάνει ἡ δύναμις τοῦ βασιλέως ποὺ στηρίχθηκε στὶς μεσαίτες τάξεις κυρίως γιὰ νὰ ἀνατρέψῃ τὴ φεουδαρχία, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ φεουδάρχαι ἔχουν ἐξαντληθῆ ἀπὸ τὸν ἐκατονταετῆ πόλεμο. Οἱ δύο αὐτοὶ αἰῶνες ὁ 14ος καὶ ὁ 15ος, ἔχουν ὡς τόσο λυρικοὺς ποιητὰς μεγάλους καὶ κυρίως τὸν Βιλλόν, δύο ἱστορικοὺς τὸν Φροασσάρ καὶ τὸν Κομμύν, καὶ στὸ θέατρο τὰ λεγόμενα «θαύματα τῆς Παναγίας» τὸν 14ο καὶ τὰ «μυστήρια» τὸν 15ο αἰῶνα καθὼς καὶ τὶς «Φάρσες». Ἡ πνευματικὴ ὁμως κατάσταση ἐν γένει ἂν δὲν εἶναι κακὴ ὅπως καὶ στοὺς δύο πρώτους αἰῶνας τοῦ μεσαίωνα σημειώνει μιὰ πορκαμὴ ἂν παραβληθῆ μὲ τὸν 12ο καὶ τὸν 13ο.

§ Ἔτσι ἀπὸ τοὺς 12 αἰῶνας ποὺ κάνουν τὸν μεσαίωνα οἱ τρεῖς πρώτοι εἶναι αἰῶνες σκοτεινοὶ καὶ αἰῶνες πνευματικῆς παρακμῆς. Ἀπὸ τὸν 8ο ὡς τὸν 11ο αἰῶνα ἀκμάζει ἡ παιδεία κι' ἀπὸ τὸν 11ο ὡς τὸν 14ο ἀρχίζουν

τὰ πρωτότυπα ἔργα κι' ἡ μεγάλῃ ἀκμὴ τῆς τέχνης, κυρίως τὸν 13ο αἰῶνα. Οἱ δύο τελευταῖοι προετοιμάζουν τὴν Ἀναγέννησι τοῦ 16ου αἰῶνος, μ' ὅλα ταῦτα ὁμως, ἂν τοὺς συγκρίνωμε μὲτὸν 13ο αἰῶνα θὰ σημειώσωμε παρακμὴ.

§ Αὐτὸ ποὺ χαρακτηρίζει τὸν μεσαίωνα εἶναι ἡ θρησκευτικότης τοῦ ποὺ τὴν διακρίνομε σὲ κάθε ἐκδήλωσι. Ὁ Μεσαίων ἔχει φιλοσοφία καὶ ὅλη του ἡ φιλοσοφία εἶναι στὴν ὑπηρεσία τῆς θεολογίας. Ἔχει ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα κι' αὐτὸ στηρίζεται στὴ γνῶσι τῆς θρησκείας, ἔχει πολέμους κι' αὐτοὶ εἶναι οἱ σταυροφορίες, ἔχει ἱστορικοὺς ποὺ ἀποδίδουν ὅλα στὴ Θεία Πρόνοια καὶ πιστεύουν στὰ θαύματα, ἔχει ἀρχιτεκτονικὴ κι' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὶς μητροπόλεις καὶ διακοσμητικὴ ποὺ χρησιμεύει γιὰ τὸν στολισμὸ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν χειρογράφων Ἀγίων Γραφῶν. Ὁ μεσαίων ἔχει ἀκόμη φιλολογία γεμάτη ἀπὸ τὰ τολμηρὰ κατορθώματα τῶν ἵπποτων καὶ τῆ θερμῆ τους πίστη κι' ἔχει γιὰ ἰδεώδη πολιτικὸ ἕναν χριστιανὸ μονάρχη, ὅπως εἶναι ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος. Πῶς θὰ μπορούσε τὸ θέατρο νὰ μείνῃ ἔξω ἀπὸ αὐτὴ τὴ γενικὴ ἐπίδραση τοῦ χριστιανισμοῦ σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς; Βγῆκε κι' αὐτὸ κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὶς τελετὲς τῆς θρησκείας κι' ἀνήκει στὴν ἐποχὴ του τόσο ἀποκλειστικὰ ποὺ δὲν μπόρεσε ἀργότερα οὔτε γὰ ἐξελιχθῆ κἄν, καὶ τὸ κλασικὸ θέατρο βγῆκε ἀπὸ ἐντελῶς ἄλλη πηγή, ἀπὸ μιὰ πνευματικὴ ἐπανάστασι.

III

§ Τὸν 16ο αἰῶνα ἀρχίζει νὰ φαίνεται φῶς στὴ Γαλλία ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τῆς Ἰταλίας καὶ μὲ τὴ γνῶσι τῆς ἀρχαιότητος ποὺ εἶχάν τότε πιά ἀποκτήσει. Ὁ θαυμασμὸς γιὰ τοὺς ἀρχαίους φέρνει μιὰ ἐπιστροφή πρὸς τὰ πίσω ἀλλὰ ἐπιστροφή χρήσιμη καὶ ὠφέλιμη. Οἱ ἀνθρωπισταὶ γυρί-

ζουν πρὸς τὰ πίσω γιὰ νὰ πάρουν τὴ μορφή, τὴν τελειότητα τοῦ ὕφους ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, γιὰ νὰ τοὺς μιμηθοῦν. Ἔτσι ἀρχίζει ἡ Ἀναγέννησις τοῦ ὕφους. Οἱ συγγραφεῖς γυρίζουν πρὸς τὰ πίσω γιὰ νὰ πάρουν ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους τὴν ἀγάπη τῆς ζωῆς, μιὰ ἀγάπη ἀχαλίνωτη ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ συμβιβασθῆ μὲ τὴν τυφλὴ πίστη στὸ χριστιανισμὸ. Ἔτσι οἱ χριστιανικὲς ἀξίες χάνουν κάτι ἀπὸ τὸ κύρος τους ἐμπρὸς στὸ ἀρχαῖο πνεῦμα. Κι' ἔρχεται σάν ἀντίδραση ἡ μεταρρύθμιση ποὺ εἶναι μιὰ ἐπιστροφή κι' αὐτὴ στὸ ἀρχαῖο χριστιανικὸ πνεῦμα τῆς ἀπλότητος ἀλλὰ ποὺ θέτοντας ὑπὸ συζήτησι τὴ θρησκεία κατορθώνει ὅ,τι κ' ἡ Ἀναγέννησις τοῦ ἀρχαίου πνεύματος καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: τὴν ἀνάπτυξι τῆς λογικῆς σκέψεως. Μαζὶ μ' αὐτὰ ἀρχίζει καὶ μιὰ ἀκμὴ σχετικὴ. Παρουσιάζονται μεγάλοι βασιλεῖς κατακτηταὶ καὶ καλοὶ κυβερνήται. Ὅλα αὐτὰ φέρνουν μιὰ εἰδωλολατρεία στὸ πρόσωπο τοῦ βασιλέως ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἀπολυταρχία. Τὸ ἰδεώδες τοῦ Μεσαίωνα εἶναι ὁ ἅγιος Λουδοβίκος, ἀλλὰ τοῦ 16ου αἰῶνος εἶναι ὁ Φραγκῖσκοσ Ἀ'. ἄνθρωπος πολὺ ζωντανός, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα. Ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς γεμίζει τὸ ἔργο τοῦ Ραμπελέ. Ἡ μορφὴ τῶν ἔργων ἀπασχολεῖ ἕναν Ρονσάρ. Ἡ ἐπιστροφή στὸ ἀρχαῖο χριστιανικὸ πνεῦμα ἐμπνέει τὸν Καλβίνο καὶ φέρνει τὸν σκεπτικισμὸ τοῦ Μονταίνου.

§ Γιὰ τὸ θέατρο εἶναι μιὰ ἐποχὴ προετοιμασίας. Στὰ κολλέγια παίζονται λατινικὲς τραγωδίαι καὶ ἑλληνικὲς στὸ πρωτότυπο ἢ μεταφρασμένες γαλλικά. Πολὺ λίγα πρωτότυπα ἔργα παρουσιάζονται, μιμήσεις τῶν ἀρχαίων, γραμμένα γαλλικά. Ὡς τόσο ὁ 16ος αἰὼν ἔχει μιὰ ὠραία θρησκευτικὴ τραγωδία, τοὺς «Ἰουδαίους» τοῦ Γκαρνιέ. Ἡ κλασικὴ τραγωδία ποὺ γεμίζει τὸν 17ο αἰῶνα δίνει ἐδῶ τὰ πρώτα δοκίμια καὶ βρίσκει κι, ἔ-

ναν θεωρητικὸ τοῦ εἴδους. Ἡ φάρσα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος παίρνει διαρκῶς στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἀρχαία κωμῶδια καὶ ἐξελισσεται στὴν πραγματικὴ γαλλικὴ κωμῶδια.

Ἔτσι ὁ 16ος αἰὼν χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἐπιστροφή στὴν κλασικὴ ἢ τὴ χριστιανικὴ ἀρχαιότητα, ἀπὸ τὴ δυνατὴ ἐπίδραση τῆς Ἰταλίας στὴ λογοτεχνία καὶ στὴν τέχνη, ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξι τῆς λογικῆς σκέψεως καὶ τοῦ σκεπτικισμοῦ. Ὁ 16ος αἰὼν ζητᾷ τὴν πραγματικὴ ὁμαρφιά, τὴ λογικὴ ἀλήθεια, τὸν ἰδεώδη ἀνθρώπινο τύπο.

Τὸ τέλος τοῦ σημειώνεται μὲ τοὺς θρησκευτικοὺς πολέμους στοὺς ὁποίους χρωστᾷμε ἀρκετὰ ἔργα καὶ τὴν «Μενίππειον σάτυραν». Τὸ φεουδαρχικὸ χριστιανικὸ πνεῦμα διαδέχεται τὸ πρακτικὸ ἀστικὸ, τὶς μεταφυσικὲς συζητήσεις, ἡ λογικὴ ἐξέτασις. Ἀλλὰ ἡ λογικὴ ἔχει ὅρια περιορισμένα. Κινοῦνται μέσα σ' αὐτὰ. Ἐξετάζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ψυχὴ του καὶ ἀφήνουν ἡσυχο τὸ Θεό. Ἡ παιδαγωγικὴ δὲν κάνει σπουδαῖες προόδους, ἀλλὰ γίνεται σκέψις νὰ μεταρρυθμισθῆ, νὰ ἐκμοντερνισθῆ λίγο. Οἱ πόλεμοι ἂν κι' ἔχουν γιὰ πρόφασιν τὴ θρησκεία εἶναι καθαρὰ πολιτικοί, ἡ ἱστορία ἔχει ξεπέσει. Περιορίζεται σὲ ἀπομνημονεύματα. Ἡ τέχνη στολίζει ἀνάκτορα καὶ πύργους, ὄχι πιά ἀποκλειστικὰ ἐκκλησίες.

§ Ὁ 16ος αἰὼν ἔδωσε κυρίως μερικοὺς μεγάλους ποιητὰς, ὅπως τὸν Μαρό, τοὺς ποιητὰς τῆς Πλειάδος, τὸν Ρενιέ, ἀλλὰ ἔδωσε καὶ ὅλα τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ πολιτισμοῦ ὡς σήμερα.

(ἀκολουθεῖ)

ΑΥΓΗ ΡΟΔΟΥ

ΣΤΕΡΝΟ ΚΑΛΕΣΜΑ

Ένα κάγκελο σιδερένιο — σάν φράχτης — με χώριζε από σένα. Ένα κάγκελο μηδαμινό που αν το ηχοδοῦσα θάμουνα σιμά σου για πάντα θα καθόμουν στο σκαμνί που καθόσουν και σύ, και θάτρωγα απ' το δικό σου τὸ τραπέζι.

Γιὰ νάμουν γρηγορότερα σιμά σου θέλησα νὰ ηχοδοῦσα τὸ κάγκελο που μὰς χώριζε, μὰ δὲν ἐτόλμησα φοβήθηκα μὴν δὲν μπορέσω καὶ προκαλέσω τὰ σχόλια τῶν γύρω μας.

Γιὰ νάρθω στὴ θέσι που βρισκόσουν σὺ ἔπρεπε νὰ γυρίσω δεξιά μου, νὰ περάσω ἕνα δρόμο μακρυνό, ν' ἀνοίξω πόρτες γιγάντιες νὰ περάσω μιὰν αὐλή...

Σὲ κύτταξα καὶ σὲ ρώτησα ἂν θάσουν ἱκανὴ νὰ περιμένεις τὸν ἐρχομὸ μου. Στὰ μάτια σου διάβασα τὴν πίστη τῆς προσμονῆς... Γύρισα καὶ διάβηκα τὸ δρόμο που μ' ὀδηγοῦσε κοντά σου κι' ἀνοίξα — ἀνοίξα μὲ τὰ τρυφερά δάχτυλά μου ὅλες τὶς πόρτες τὶς ἀψηλές που ὀρθονότανε μπροστά μου καὶ τὶς διάβηκα. Τοῦ ὄνειρου ἢ ἰδέα μουδινε φτερά, καὶ ἡ μελλούμενη χαρὰ που μοῦ ὑποσχέθηκες μοῦ χάριζαν δύναμι στὰ πόδια καὶ στὴν καρδιά. Πέρασα τὴν ἀπεραντὴ αὐλή, διάβηκα κι' ἕναν δρόμο πολυσύχναστο, που χυδαῖα μιλοῦσε καὶ γελοῦσε ἕνας ὄχλος ποταπός, κι' ἔφτασα στὴ θέσι που βρισκόσουν ἐσὺ.

Μὰ τὸ σκαμνὶ σου ἦταν ἀδειανό, καὶ τὸ τραπέζι σου ἔρημο χωρὶς ἐσένα. Γύρισα τὰ μάτια μου μὲ πίκρα καὶ γύρω μου εἶδα τὸν ὄχλο τὸν ταπεινὸ που μιλοῦσε, γελοῦσε καὶ χειρονομοῦσε ἀσύστολα...

Σὺ δὲν βρισκόσουν πουθενά!..

Κοντὰ μου ὀρθονόταν μιὰ σκάλα μαρμαρένια, ἀψηλὴ, λές καὶ ἡ κορφὴ τῆς ἔφτανε στὸν οὐρανό: Ἡ σκάλα τῆς ἀθανασίας τῆς τέχνης καὶ τῆς δόξας — τοῦ ἀνωτέρου πνευματικοῦ κόσμου—.

Ἄνέβηκα... ἀνέβηκα μονάχος τὰ σκαλοπάτια που ὀδηγοῦσαν στὴν κορφὴ. Ἄνέβηκα καὶ εἶδα ἀπὸ ψηλὰ τὸν ὄχλο τὸν μουντὸ που σάν φεῖδι σερνόταν χαμηλὰ στὴ γῆ. Κι' ἀνάμεσα σ' αὐτὸν — ὦ τί καημὸς — διέκοινα καὶ σένα, που μαζί με τοὺς ἄλλους πῆρες τὸν δρόμο τοῦ χαμοῦ κάθε ἀνώτερης σκέψης, κάθε μεγαλείου ψυχικοῦ.

Ἀρχισες καὶ σὺ νὰ γίνεσαι ὅμοια με κείνον τὸν ποταπὸ ὄχλο, που γελοῦσε καὶ χειρονομοῦσε αἰσγρά, θολωμένον ἀπὸ κοινὲς ἐπιθυμίες.

Ἡ φωνὴ μου, θλιμμένη κραυγὴ πόνου, βγαίνει τώρα ἀπὸ τὰ χεῖλιά μου στερνὸ κάλεσμα καὶ σοῦ μιλά μητρικά.

— Ὡ σὺ που μοῦμαθες τὴν ὡμορφὴ ἰδέα τῶν ἀνώτερων ὀνείρων καὶ μουδωσες τὴ δύναμι ν' ἀνοίξω γιγάντιες πόρτες που ὀρθονόταν μπροστά μου, Σὺ που μοῦμαθες τὴν μεγάλη σκάλα τῆς τέχνης, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ σὲ κυτῶ, γύρισε πίσω καὶ μὴν ἀκολουθεῖς τὸ δρόμο που ὀδηγεῖ στὸν πνευματικὸ μαρρασμό, μὴν πᾶς στὸ δρόμο ἀπ' ὅπου περνᾷ ὁ ὄχλος.

Ἐλα κι' ἀνέβα τὸ ὕψος τῶν σκαλοπατιῶν που ἀνεβαίνω κι' ἐγώ, κι' ὅταν φτάσεις στὴ θέσι μου, τότε γύρισε καὶ ἰδὲς πόσην ἀποστροφή θὰ σοῦ προξενήσῃ ὁ χαμηλὸς δρόμος που παρασύρθηκες ν' ἀκολουθήσεις.

Ἐλα στὴν σκάλα που εἶσαι προορισμένη νὰ διαβείς, καὶ μὲ δύναμη καὶ θάρρος ἄς ἀνεβοῦμε μαζί τὰ σκαλοπάτια τ' ἄλλα που φέρνουν στὴν κορφὴ που λές καὶ φτάνει στὸν οὐρανό.

Σάν θὰ φτάσουμε κεῖ οἱ καρποὶ τῶν κόπων μας θάναί ἀθάνατοι, καὶ ἡ χρυσαφένια ἀμοιβὴ τῶν ἀμάραντων στεφάνιων που θὰ στολίσουν τὰ κεφάλια μας θὰ εἶναι πολύτιμη καὶ γλυκειά, γιὰ τὴν θὰ εἶναι διπλή...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΝΕΟΛΟΓΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ Δ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'	Μάρτιος 1937	ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 2
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	ΟΔΟΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ 11/Β	ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ
Ἔτησίαι Δρ. 40	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	Ἔτησίαι Francs Fr. 15
Ἐξάμηνος » 25	ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ	Τὸ φύλλο δεχ. 4
Τρίμηνος » 15	ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	

Ἐπεύθυνος κατὰ τὸν Νόμο: Κ. ΧΑΤΖΗΣ Φιλ. Ἐταιρίας 69

Τυπογραφικὰ Καταστήματα Ν. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ, Δραγούμη 3

ΑΠΟ ΜΗΝΑ ΣΕ ΜΗΝΑ

Ὁ κινηματογράφος

Λούϊ Παστέρ

Μιὰ ταινία γεμάτη διδασκαλία, μιὰ ταινία που μὰς χαρίζει στιγμὲς ὑπέροχες, ἦταν ὁ Παστέρ. Ἐνα ἔργο δυνατό, πλυμμηρισμένο ἀπὸ ἀγάπη κι' αὐτοθυσίαι γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐνα κινηματογραφικὸ ἀριστοῦργημα που μὰς δείχνει τί μπορεῖ νὰ προσφέρῃ ὁ κινηματογράφος.

Ὁ Παστέρ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ δημιουργικά καὶ πιὸ ὠφέλιμα συγχρόνως κινηματογραφικὰ δημιουργήματα. Μὰς δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσουμε τὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ εὐεργέτη τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ μύστη τῆς ἐπιστήμης, που ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του γιὰ τὴ σωτηρία τῶν συνανθρώπων του. Ὁ Παστέρ δὲν εἶναι μονάχα ἕνα τέλειο κινηματογραφικὸ ἔργο. Εἶναι ἀκόμα μιὰ διδασκαλία μεγάλη γιὰ μὰς, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς σημερινῆς ἐποχῆς που ἔχουν θέσει τὸν ἑαυτὸ τους, τὸ συμφέρον τους ὑπεράνω ὅλων. Νὰ γιὰ τὴν ὑποστήριξα κι' ἄλλη φορὰ πὼς ἡ κινηματογραφικὴ τέχνη μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς μέσο, καὶ μάλιστα ἀπ' τὰ ἀποτελεσματικώτερα, μορφώσεως τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Παστέρ γενικά εἶναι μιὰ ταινία ὑπέροχη. Ἐχει εἰκόνες ἔξοχες, φωτογραφία θαυμάσια, φωτισμὸ ταιριαστό καὶ τύπους ἀμίμητους. Ἐνα μονάχα δὲν κατῶρθωσε νὰ μὰς δώσῃ ὁ σεναρίστας. Μὰς παρουσίασε ἕνα Παστέρ ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπὸ κείνον που ξέρουμε, ἀπὸ κείνον ὅπως μὰς τὸν παρουσιάζουν οἱ βιογράφοι του. Ὁ Παστέρ δὲν ἦταν ὁ δειλὸς καὶ συνισταλμένος ἐπιστήμονας ὅπως μὰς παρουσιάζεται στὸ φιλμ αὐτό. Ἦταν ἀντίθετα ὁ φίλερις γιὰ τὰ ἐπιστημονικά ζητήματα ἀνθρώπος, ὁ ἀγέρωχος ἐπιστήμονας ὁ φιλόσοφος που τᾶβαζε μ' ὄλους γιὰ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ζητήματα μὲ τὰ ὁποῖα ἀσχολοῦνταν. Δὲν θέλω φυσικά μ' αὐτὰ νὰ πῶ πὼς ὁ Μιοῦνι, που ὑποδυόταν τὸν Παστέρ, δὲν ἔπαιξε καλὰ. (Ἄν δὲν ἦταν σὲ μερικὲς σκηνὲς στὸ ρόλο του τοῦτο εἶναι, ὅπως καὶ παραπάνω ἀνέφερα σφάλμα τοῦ σεναρίστα). Ὁχι! Γιὰ τὴν σὲ μερικὲς σκηνὲς μὰς ἔδωσε ἕναν Παστέρ ἀληθινό. Καὶ μὰς παρουσιάζεται τέτοιος ὅσες τὶς σκηνὲς τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς τοῦ Παστέρ, που μὰς δείχνει τὴν πραγματικὴ λατρεία που ἔτρεφε στὴ γυναῖκα του, τὸ γεμάτο ἀγάπη κι' ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ ζωὴ τῆς κόρης του πατέρα, τὸν ἐπιστήμονα τέλος

ώς άνθρωπο, όταν υπήρχαν στιγμές που έβγαζε τη σκληρή καμμιά φορά μάσκα του επιστήμονα.

Και για να τελειώνω — γιατί αλλιώς μπορεί κανένας να γεμίσει σελίδες δλόκληρες για το φιλμ αυτό — ο Παστέρ είχε άναμφισβήτητα ένα απ' τα δημιουργικότερα κι' αντιπροσωπευτικότερα έργα της Κινηματογραφικής τέχνης. W

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Β. ΔΕΔΟΥΣΗ "Ο ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ", του Κορνάρου και η Έλληνική Ποίηση

Πρέπει να έχη νικηθῆ πιά ἡ ντροπή και φεύγει ἀγύριστα ἀπὸ τὸν τόπο τοῦτον, ἀλλοιῶς, πῶς θὰ μπορούσαν νὰ γεννηθοῦν και νὰ περνοῦν γιὰ ὑψηλὴ σοφία, σκέψεις γιὰ τὴν τέχνη και γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπή, σὰν αὐτὲς πού συγαντᾶ κανεὶς στὰ ἀτελειῶτα φιλολογικὰ ἄρθρα και τίς ἰδιαίτερες μελέτες τῶν διανοουμένων μας; Κι' ὅσο γιὰ τοὺς νέους πάντα βρίσκει κανεὶς κάποια δικαιολογία, νέσι εἶναι, λές, και ὅσο κι' ἂν παραστρατήσουν μπορεῖ κάποτε νὰ σωφρονισθοῦνε και νὰ μὴ μιλοῦν πιά γιὰ πράγματα πού δὲν εἶναι κομμένα στὸ ἀνάστημά τους. Ν' ἀκοῦς ὅμως ἄντρα πιά στὴν ἡλικία και μὲ ἀξιώσεις και φερσίματα πνευματικοῦ ὁδηγοῦ, νὰ σοῦ μιλάει γιὰ συμφωνία και συμφιλίωση τῶν διανοουμένων κάτω ἀπ' τὸ τάδε σύνθημα, εἶναι νὰ σὲ πιάνη σπαραγμός. Τέτοιες ιδέες θὰ μπορούσε νὰ δῆ κανεὶς σὲ παλιότερον καιρό, στοὺς πρωτόβγαλτους πολιτικούς ρήτορες σὲ αἰσθητικὴ μελέτη ὅμως σὰν βρίσκονται εἰδοποιοῦν, πόσο κατάλαβε ὁ αἰσθητικὸς ἀπὸ τὴν τέχνη πού κρίνει. Πρόκειται γιὰ τὴ μελέτη τοῦ κ. Δεδούση «ὁ Ἐρωτόκριτος» ἕνα παραστράτημά του δηλαδή, καμωμένο σὲ διάλεξη τὸ 1936, και τυπωμένο τῶρα σὲ βιβλιάρaki. Ἐπιπολαιότερη ἐρμηνεία καλλιτεχνήματος

και εὐκολώτερη ἀξιολογικὴ ἐκτίμηση, ὅπως τὴ λέει ὁ ἴδιος, δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ γίνῃ. Ἀλλοίμονο στοὺς νέους μὲ τὴν «καλλιτεχνικὴ φλέβα» πού καλεῖ ὁ κ. Δεδούσης νὰν τὸν ἀκούσουν, ἂν δὲν ξέρουν νὰ λαβαίνουν τὰ μέτρα τους μπροστὰ σὲ τέτοια τροφή πού τοὺς προσφέρεται. Κι' ἀλλοίμονο χίλιες φορές στὴν τέχνη ἂν πάντα εὕρισκε τέτοιον ἀντίλαλό της, ὅπως εἶναι τὰ λόγια τοῦ ὁδηγητῆ αὐτοῦ.

Ὅμως ἄς κυττάξουμε ἀπὸ κοντὰ και μὲ προσοχὴ τὴ μελέτη τοῦ κ. Δεδούση γιὰ νὰ μὴν ἀκουστῆ φθόνος στὴν διάθεσή μας.

Στὴν ἀρχὴ μᾶς μιλάει γιὰ τὸ σκοπὸ του: «εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑψώσω τὴν ἀσθενὴ φωνή μου ἐναντίον τοῦ ξενόπληκτου *μοντεριζισμοῦ*» (ὑπάρχει πολὺ ξενόπληξια στὴ λέξη αὐτὴ και σ' ἄλλες πού μεταχειρίζεται ὁ ὁμιλητής, ὅπως λ. χ. *φορμαλιστικὴ στρουκτούρα*, κ.τ.λ.) Ἀπορεῖ κανεὶς μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ, ὅμως τέτοια ἀνάγκη δὲν ὑπάρχει καμμία, γιὰτί ὅταν δὲν πρόκειται νὰ κάνουμε νέο κόμμα, παρὰ ποθοῦμε νὰ νοιώσουμε και νὰ χαροῦμε τὴν τέχνη, κάθε «ἀσθενὴς φωνή» ὅσο κι' ἂν ὑψωθῆ δὲν ἔχει καμμιὰν ἀξία και καλύτερα νὰ λείπῃ. Ὡς τόσο σ' ἡ μετριοφροσύνη αὐτῆ τῆς «ἀσθενοῦς φωνῆς» κρύβει πέρα πολὺ καμάρωμα τοῦ περιδόξου αἰσθητικοῦ, γιὰ τὰ πράματα, πού θὰ μᾶς διηγηθῆ παρακάτω. Ἀς ἀκούσουμε: Λέγει λοιπὸν ἡ ἀσθενὴς φωνὴ ὅτι «τὸ καλλιτεχνήμα τὸ ἀληθινὸ εἶναι μιὰ δημιουργία μέσα σὲ τόπο και χρόνο. Τόπος γιὰ μᾶς εἶναι ἡ ἑλληνικὴ φύση και ἡ ἑλληνικὴ κοινωνικὴ συγκρότηση και χρόνος ἡ νεοελληνικὴ ἐποχὴ. Ἐκεῖνος πού θέλει νὰ ξεκολλήσῃ ἀπ' τοὺς δυὸ αὐτοὺς ὅρους τοῦ τόπου και τοῦ χρόνου, θὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴν ἴδια». Κάπου βέβαια θ' ἀκούσε νὰ μιλοῦν γιὰ ποιητικὸ τόπο και χρόνο. Τόσο καλὰ ὅμως κατάλαβε ἀπὸ τὰ αἰσθητικὰ αὐτὰ προβλήματα, πού

παραγγέλνει τὸν καλλιτέχνη, οὔτε λίγο οὔτε πολὺ, νὰ κολλήσῃ ὅσο πιὸ στερεὰ μπορεῖ στὸν τόπο του και στὴν ἐποχὴ του.

Ὅποιος θελήσει νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τοὺς πνευματικούς βάλτους τῆς ἐποχῆς μας και ζητήσῃ καθαρώτερο νερὸ νὰ σβύσῃ τὴ δίψα του, αὐτὸς δὲν κάνει ἑλληνικὴ τέχνη — οὔτε μέτρησε καν τὸ ἐπίθετο ἑλληνικὴ, ὁ κ. Δεδούσης και νόμισε πῶς μπορεῖ και μὲ τὰ δικά του διηγήματα νὰν τὰ στολιζῆ μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο — Ὅμως εἶναι πολλὰ χρόνια τῶρα πιά, πού βγήκε ἡ ἀπόφαση ἀπὸ τὴν καρδιά τοῦ Ἑλληνικότερου Ἑλληνα, πῶς «Ἐθνικὸν πρέπει νὰ θεωρητῆ ὅτι εἶναι ἀληθές». Ἄν δὲν θέλει ἡ δὲ μπορεῖ νὰν τὸ νοιώσῃ αὐτὸ ὁ ὁμιλητής μας, δὲ φταίει κανεὶς ἄλλος, παρὰ οἱ ἀράχνες τοῦ κεφαλιοῦ του. Πικρὸς ὁ λόγος, ὅμως ἔτσι εἶναι μονάχο ἀραχνιασμένο κεφάλι μπορεῖ νὰ σκεφθῆ, πῶς ἡ τέχνη δουλεύει στὸν τόπο και χρόνο μὲ τὸ νόημα πού τοὺς δίνει ὁ κ. Δεδούσης. Λίγο καθαρώτερα νὰ συλλογιζόταν θὰ ἄκουγε τὴν κραυγὴ τοῦ Προμηθέα (πού τὸν μετέφρασε κιόλας!) νὰν τοῦ λέη, πῶς τὸ γράψιμο σβύνει τὸ χρόνο και τὸν τόπο, πῶς τὸ καλλιτεχνήμα δὲ σκλαβώνεται στὰ ρηχὰ νερά τῆς ἐποχῆς ὅσο μεγάλῃ κι' ἂν εἴν' αὐτὴ, γιὰτί εἶναι πνεῦμα και ὄχι λέξεις και φράσεις πού κυνηγᾶ ὁ Δεδούσης. Δὲν εἶναι λοιπὸν κολλημένο σὲ κανέναν τόπο και σὲ κανέναν χρόνο: ἀλλοιῶς πῶς θὰ σκύβαμε τὸ κεφάλι στὴν ὑψηλὴ προσταγὴ τοῦ Παρθενῶνα; Ἀλήθεια, πῶς ἀποτυπώνει τὴν ἐποχὴ του ὁ καλλιτέχνης στὸ ἔργο του, ὅμως δὲ γίνεται δοῦλος της, παρὰ πάει νὰ τὴν ξεπεράσῃ κι' ἀκόμα παραπάνω, σπάζει τὰ ὅρια τῆς ἐποχῆς του ὁ ἄντρας καλλιτέχνης και τὴν σέρνει μαζὺ του κατὰ τὴν ὁμορφιά και τὴν ἀλήθεια πού ἀντίκρουσε ὁ ἴδιος. Ὅποιος δὲν τὸ νοιώθει αὐτὸ, δὲν μπορεῖ νὰ νοιώσῃ τί εἶναι καλλιτεχνήμα, ὅσο κι' ἂν ἔ-

χη «καλλιτεχνικὴ φλέβα» και πρέπει νὰ τὸ πάρῃ ἀπόφαση πιά, πῶς εἶναι ἀδύνατο νὰ εἶναι ὁ ἴδιος καλλιτέχνης.

Ὡς ἐδῶ εἶδαμε τίς ιδέες τοῦ κ. Δεδούση γιὰ τὴν τέχνη, ἀνάλογες θὰ δοῦμε και γιὰ τὸ ἐκφραστικὸ μέσο τῆς τέχνης, γιὰ τὴ γλῶσσα. Μὲ τὴν ἴδια σιγουριά κι' ἐδῶ μιλάει γιὰ τὴ γλῶσσα ὁ κ. Δεδούσης, και τὴν ὀνομάζει «καλλιτεχνικὸ κλίμα»: ὁ ὁρος μᾶς θυμίζει κάτι ἄλλους τέτοιους ἐνὸς ἄλλου φτωχοπρόδρομου, ὅπως «οἰκόπεδα φιλοσοφίας κ.τ.λ.» Ὅμως ἐκεῖ πού συλλαμβάνεται νὰ μὴν ἔχη πάρῃ οὔτε μύρουδιά ἀπὸ γλῶσσα ὁ φοβερὸς αἰσθητικὸς εἶναι, ἐκεῖ πού λέει, πῶς «ὁ λογοτέχνης πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὴν ιδιουσύστασία τοῦ ἐκφραστικοῦ ὄργανου, τὴ στρουκτούρα! τῆς γλῶσσας του, ὅπως ὁ γλύπτης, πού ἀλλοιωτικά ἐργάζεται μὲ τὸ μάρμαρο, ἀλλοιωτικά μὲ τὸν ὀρείχαλκο κι' ἀλλοιωτικά μὲ τὸ ξύλο», ὅπου, δηλαδή ὁ κ. Δεδούσης πῆρε γιὰ γλῶσσα τὰ γράμματα και τίς λέξεις στὸ λογοτέχνη στὸ γλύπτη πάλι τὸ μάρμαρο, τὸν ὀρείχαλκο και τὸ ξύλο. Τέτοια στενόθωρη ἀντίληψη γλῶσσας ἂν εὕρισκε κανεὶς σὲ μαθήτρια λυκείου δὲν θὰ θύμωνε και πολὺ, σὲ πνευματικὸν ὁδηγὸ ὅμως τί νὰ πῆς; Ἐχουν γραφῆ δλόκληρες σελίδες στὴ γλῶσσα μας μὲ αἶμα, ἀπὸ τὸν ἀληθινότερο Ἑλληνα κριτικὸ γιὰ τὴν ποιητικὴ γλῶσσα. Πῶς ὅμως νὰ διαβάσουν και νὰ καταλάβουν οἱ φιλόλογοί μας, πού τὰ ξέρουν ὅλα; Νὰ μελετᾶς και νὰ προσπαθῆς νὰ ὑψωθῆς στὴν ψυχικὴ στάση ἐνὸς ἄντρα εἶναι βλῆπεις δύσκολο. Κι' ὕστερα μὲ τέτοιου εἴδους ἐργασία δὲ φαίνεσαι στὸ κοινὸ γιὰ δημιουργός, παρὰ γιὰ μαθητής.

Μὰ εἶναι γνωστὸν, πῶς ὅλοι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι δημιουργοί και τὸ ξέρουν καλὰ οἱ διανοοῦμενοί μας αὐτοί, ὅμως ἐκεῖνοι ἐκεῖ: μὲ τὸ ψαλίδι θερίζουν: ἄς προσπαθοῦν λοιπὸν μὲ τὸ ψαλίδι νὰ θερίσουν,

καί νά δοῦμε πότε θά γίνῃ τὸ ἀλώ-
νισμα γιὰ νά βγῆ τὸ σιτάρι.

Νά ποῦμε ἐμεῖς ἐδῶ τί εἶναι ποιη-
τική γλῶσσα δὲ γίνεται, πρῶτα γιὰ
θὰ ἦταν ἀνάγκη νὰ ξαναγράψουμε
τὰ λόγια τοῦ ὑψηλοῦ διδασκάλου
καὶ ὕστερα θὰ πέραμε πολὺ μεγά-
λο δρόμο. Ὅμως ἓνα πρᾶμα λέμε,
πὼς ἡ γλῶσσα ὅπως τὴ βλέπει ὁ κ.
Δεδούσης δὲν εἶναι μέσο γιὰ ἔκφρα-
ση δημιουργίας, παρὰ τὸ ἀντικείμε-
νο τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης
οὔτε πάλι μιλάει ὁ γλύπτης μὲ τὸ
ὄπτικόν του μαρμάρου παρὰ μὲ τὴν
πλαστικὴ μορφή καὶ τὸ σχῆμα ποῦ
τοποθετεῖ ἀπάνω στὸ ὄπτικόν του.

Τώρα δὲ φέρνει καμμιά ἀπορία
στὸν ἀναγνώστη ἢ τρομερὴ ἀνάλυση
τοῦ Ἐρωτόκριτου, ποῦ βλέπει νὰ γί-
νεται ἀπὸ τὸν κ. Δεδούση μιὰ κι' εἶ-
δε πόσο στενόκαρδη εἶναι ἡ ἀντίλη-
ψή του γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴ γλῶσ-
σα. Δὲν κάνει, λέει, λεπτόλογη ἀνά-
λυση τοῦ Ἐρωτόκριτου, παρὰ περιο-
ρίζεται στὴν ἀξιολογικὴ ἐκτίμη-
σή του μόνο. Ὅμως καὶ ἡ ἐκτίμηση
του αὐτὴ γίνεται κατὰ τὸν τρόπο
μαθητοῦ, ποῦ δὲ θέλει νὰ κοπιᾷ,
ὡς τόσο δὲν θέλει καὶ νὰ τὸ ρίξη
κάτω. Στὴν ἐκτίμηση αὐτὴ βγαίνει
πρῶτος ὁ Κορνάρου κι' ὕστερα ἔρχε-
ται ὁ Παλαμάς καὶ ὁ Σολωμός καὶ
εἶναι καλύτερος ὁ Κορνάρου διότι
α! τὸ λέει ὁ Τυπάλδος, ὁ Σπαταλάς
— ποῦ τὸν βρῆκε, ἀλλὰ ὅμοιος ὁμοίω-
ἀει πελάζει—καὶ ἄλλοι πολλοί. β! διότι
εἶναι τὸ μόνο ἄρτιο ἔπος στὴ γλῶσ-
σα μας, ἐνῶ ὁ Διγενῆς Ἀκρίτας δὲν
εἶναι ἐνιαῖο, οἱ «Ἐλεύθεροι πολιορ-
κημένοι» ἐρείπια, «ὁ Φωτεινός» τοῦ
Βαλαωρίτη (ἀτελεῖως) καὶ ἡ «Φλο-
γέρα τοῦ Βασιληᾶ» τοῦ Παλαμά μὴ
νόπλευρα καὶ μονότονα.

γ' διότι βρῆκε πανελλήνια διάδο-
ση, καὶ γινήκανε δημοτικὰ τραγού-
δια ἀπ' τὸν Ἐρωτόκριτο (Μὰ θαρ-
ρῶ πὼς τὰ πιὸ σπουδαῖα δημοτικὰ
τραγούδια μας καὶ κείνα ποῦ ξέρει
καὶ τραγουδάει ὁ Ἑλληνικός λαός
εἶναι τὰ ἀκριτικά, δηλαδὴ ὁ λόγος

αὐτός θὰ ἐβγαζε τὸν Διγενῆ Ἀκρί-
τα ἀνώτερο, ἢ ὄχι;)

δ' τὸ καὶ λαμπρότερο, διότι ἀπὸ
τὸν Ἐρωτόκριτο ἔμειναν καὶ βαπτι-
στικά ὀνόματα στὸ λαὸ καὶ τοπωνύ-
μια, Ἀρετούσα, Χαρίδημος, ἡ φυλα-
κὴ τῆς Ἀρετούσας κ.τ.λ. — ἂν τὰ
λέη στὰ σοβαρὰ ὁ κ. Δεδούσης αὐτά,
ἀλήθεια εἶναι νὰ τὸν κλαῖς.

Καὶ τέλος διότι ἔχει λιγώτερες ξέ-
νες λέξεις, ἀκόμα καὶ διότι εἶπε ὁ
Σπαταλάς, πὼς ὁ Ἐρωτόκριτος «δὲν
εἶναι οὔτε κατὰ κεραίαν κατώτερος
ἀπὸ τὴν Ἀπελευθερωμένην Ἱερου-
σαλήμ τοῦ Τάσσο.»

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο συνεχίζεται ἡ
αἰσθητικὴ ἀνάλυση κι' ἡ ἀξιολογικὴ
ἐκτίμηση τοῦ Ἐρωτόκριτου, ὅπως τὴ
λέει, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ τέλος καὶ νὰ
κελαηδῆσῃ τὴ χαριτωμένη ἔκκληση
κι' ἐπίκληση πρὸς τὸ λαὸ τῶν διανο-
ουμένων νὰ συμφιλιωθοῦν. «Εἶναι
γνωστὴ ἡ ἀδιλλάκτη διχογνωμία
μεταξὺ Σολωμικῶν καὶ Παλαμικῶν.
Μήπως λοιπὸν θὰ μπορούσαμε νὰ
συμφωνήσουμε ὅλοι κάτω ἀπὸ τὸν
ποιητὴ τοῦ «Ἐρωτόκριτου:» ἄς ἐπι-
σομε!» Καὶ θὰ ἦταν χαμένος κόπος
ν' ἀκολουθῆ κανεὶς τὰ βρεφικὰ μπου-
σουλίσματα τοῦ κ. Δεδούσης ἐπάνω
στὸ ἔπος «Ἐρωτόκριτος». Ὡς τόσο
εἶναι δυό, τρία σημεῖα ποῦ σ' ἀνα-
γκάζουν νὰ μείνης καρφωμένος στὸν
τόπο μὲ τὴν ἀγιάτρευτη ἐπιπολαιό-
τητα τοῦ παραδόξου αἰσθητικοῦ. Γιὰ
νὰ φανῆ λ. χ. ἡ Δυτικὴ ἐπίδραση
στὸ Σολωμό καὶ ἔτσι νὰ βγῆ κατώ-
τερος ἀπὸ τὸν Κορνάρου — δὲν μᾶς
ἐνδιαφέρει ἡ μεγάλη ἢ μικρὴ ἀξία
τοῦ Ἐρωτόκριτου — λέει ὅτι τοῦ κα-
τεβῆ. «Τὸ ψυχικὸ του βάθος — πρό-
κειται γιὰ τὸ Σολωμό — συγκροτεῖ-
ται ἀπὸ τὸ Δυτικὸ χριστιανικὸ πνεῦ-
μα, κι' ἀπὸ τὴν ἐγώπαθη ρομαντικὴ
μελαγχολία καὶ ἀπὸ τὴ μυστικὴ παθη-
διαφυγὴ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα». Μὰ
γιὰ ὄνομα θεοῦ αὐτὴ τὴν ἐρμη-
νεῖα παίρνει ἡ ψυχικὴ ἀνάσταση κι'
ἡ λαχτάρου τοῦ μοναδικοῦ ποιητῆ!
εἶναι ντροπὴ νὰ ἔχη κανεὶς τόσο ὁ-

κνηρὸ πνεῦμα καὶ νὰ βγαίη νὰ μι-
λάη γιὰ πράματα ποῦ οὔτε τὰ εἶδε
μὰ ποῦ οὔτε εἶναι καὶ δυνατό νὰν
τὰ δῆ. Ὑπάρχει λοιπὸν ρομαντικὴ
μελαγχολία στὴν «Ἡμέρα τῆς λαμ-
πρῆς» στὸν «πειρασμό» τῶν Ἐλευθ.
Πολιορκημένων, οἱ φλόγες ποῦ πε-
τάει ὁ ὕμνος στὴν Ἐλευθερία; πα-
ρασταίνουν διαφυγὴ ἀπὸ τὴν πραγ-
ματικότητα οἱ «Ἐλεύθεροι Πολιορ-
κημένοι»; διαφυγὴ ἀπὸ τὴν πραγμα-
τικότητα ὁ ἀγῶνας τοῦ Κρητικοῦ; μὰ
τότε ποῖος ἄλλος εἶναι μέσα στὴν
πραγματικότητα; ὁ Δεδούσης; ἄρπα-
ξε ποτὲ ἥρωας τὴν πραγματικότητα
πραγματικότερα ἀπὸ τοὺς Ἐλεύθε-
ρους Πολιορκημένους ὅπως ἐμψυχώ-
νεται στὴ μουσικὴ ἐκείνη συμφωνία
τοῦ Σολωμοῦ; Ἄλλὰ τί νὰ πῆς,
πραγματικότητα φαίνεται νομίζει ὁ
κ. Δεδούσης ἐκεῖνο, ποῦ βλέπει καὶ
στὴ γλῶσσα, λέξεις, λέξεις, δηλαδὴ
καὶ πράγματα. Ἄς εἶναι. Ἄλλη παρα-
τήρηση τοῦ αἰσθητικοῦ μας. «Ἡ τέχνη
σιωπηλῆ λατρεύει τὴ φύση» λέει ὁ
Σολωμός. Ἐνῶ στὴν Ἀναγέννηση
καὶ στὸν Ἐρωτόκριτο ἡ τέχνη λα-
τεῖ τὸν ἄνθρωπο». Ἡ ἴδια μυωπία
κι' ἐδῶ, ὅμως κι' ἡ ἴδια τεμπελιά,
γιὰτὶ λίγο ἂν διάβαζε τὸ Σολωμό ὁ
κ. Δεδούσης θὰ ἐνοιωθε, πὼς φύση
γιὰ τὸ Σολωμό δὲν εἶναι οἱ πέτρες
καὶ τὰ ξύλα, ὅπως εἶναι γι' αὐτόν,
παρὰ ὁ ἴδιος ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς, φα-
νερωμένος σὲ χιλιάδες μορφές καὶ
στὴν πιὸ λαμπρὴ του στὸν ἄνθρωπο.
Ἀκόμα ἂν ἔφερνε ὡς τὸ τέλος τὸν
ἴδιο τὸ στοχασμό, ποῦ πέρνει γιὰ
πάρδειγμα, κάπως θ' ἀνοιωθε ἀπὸ
τὴ φράση «ἐκεῖνες οἱ μορφές ἀντι-
χτύπησαν στὸ νοῦ κ.τ.λ.» ὅτι δὲν
πρόκειται μονάχα γιὰ λουλούδια,
δέντρα καὶ ὁμορφιά τῆς ἐπιφάνειας.
Ἄλλὰ, ποῦ νὰ σφίξῃ τόσο τὸν ἑαυ-
τό του, ὁ ἀνεκδιήγητος αἰσθητικός,
μὲ τὴν ἀδάμαστη βεβαιότητα ποῦ ἔ-
χει γιὰ τὴν κριτικὴ του ἰκανότητα.
Μὲ τὴν ἴδια βεβαιότητα προσπαθεῖ
νὰ βγάλῃ τὸν ἐπιγραμματικὸ στίχο
τοῦ Σολωμοῦ.

Ἄνοιχτά πάντα κι' ἄγρυπνα τὰ μάτια τῆς
ψυχῆς μου
ἀπὸ τοὺς νεφωμένους στίχους τοῦ Ἐρω-
τόκριτου.
Μέρα καὶ νύχτα τῆ καρδιᾶς τὰ μάτια
συντηροῦν
Χίλια μάτια ἔχει ὁ λογισμὸς, μεροῦ, νυ-
χτοῦ βιγλίζου
Χίλια ἢ καρδιὰ καὶ πλιότερα κι' οὐδεποτέ
σφαλίζου.

Ἐπειδὴ ἔχουν ὅμοιο—γιὰ τὸν Δε-
δούση ὅμως—νόημα· δηλαδὴ κι' ὁ
ἓνας κι' ὁ ἄλλος μιλοῦν γιὰ ἐσωτε-
ρικά μάτια.

Πόσο ἀνώτερος σὲ καλλιτεχνικὴ ἀ-
ξία εἶναι ὁ στίχος τοῦ Σολωμοῦ δὲν
εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῆ: ἔχει τόση
συμπύκνωση, ποῦ μόνος του, κάνει
ὀλάκαιρο τραγούδι. Ἡ ἐρμηνεῖα ὅμως
ποῦ ἔπαθε ἀπὸ τὸν κ. Δεδούση δεί-
χνει πάλι, ὅπως ὅλες οἱ ἐρμηνεῖες
του πόσο νοιώθει ἀπὸ ποίηση. Ὁ κ.
Δεδούσης βρῖσκει τόση ὁμοιότητα
τοῦ στίχου «ἀνοιχτά πάντα κι' ἄ-
γρυπνα...» μὲ τοὺς ἄλλους τοῦ Κορ-
νάρου, ὥστε βγάνει ἀμέσως κι' ὅλας
τὴν ἀπόφαση, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι
παρμένος ἀπ' αὐτούς. Δὲν πρόσεξε
ὅμως ὅτι οἱ στίχοι τοῦ Κορνάρου κα-
θὼς ἀνακατεῦν ἀριθμοὺς μέσα
στὴν εἰκόνα παύουν νὰ μοιάζουν μὲ
τὴν αἰώνια λαχτάρου ποῦ φανερώνει
ὁ στίχος τοῦ Σολωμοῦ. Οἱ στίχοι
τοῦ Κορνάρου δείχνουν τὸν ἄνθρω-
πο, ποῦ ἀγαπᾷ νὰ μὴ χάνῃ ποτὲ
τὸ ἀγαπημένο πρόσωπο, ἀπὸ μπρο-
στά του, δὲν ὑπάρχει πιὸ κοινὴ εἰ-
κόνα ἀπ' αὐτὴ καὶ τὴν ἀκοῦς ἀπὸ
κάθε ἐρωτευμένο νεανία, ὅμως δὲ
σημαίνει τὸ ἴδιο κι' ὁ στίχος τοῦ Σο-
λωμοῦ, ὅπως νόμισε ὁ κ. Δεδούσης.

Τέτοια παρανόηση χωρὶς ἄλλο ὁ-
δηγεῖ τὸ Σολωμό αὐτοῦ, ποῦ τὸν
τοποθετεῖ ὁ Δεδούσης καὶ οἱ Δεδού-
σηδες. Ὁ στίχος τοῦ Σολωμοῦ δίνει
τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου ποῦ ἔχει
φθάσῃ στὸ κατακόρυφο τῆς λαχτά-
ρας γιὰ ἀληθινὴ γνώση, ὁ στίχος
«ἀνοιχτά πάντα κι' ἄγρυπνα τὰ μά-
τια τῆς ψυχῆς μου» ξαναζωντανεύει
τὴν ἀκράτητη λαχτάρου τοῦ ἀρχαίου
Σοφοῦ «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα»

καμιά σχέση δεν έχει με τὰ ξερολιγώματα τοῦ Κορνάρου, οὔτε πάλι με τὰ στιχάκια τοῦ Παλαμά. Θά ἔπρεπε νάν τὸ ἔχει νοιώσει αὐτὸ ὁ κ. Δεδούσης μιά, πού ἀσχολεῖται κιόλας — μαύρη ἀσχολία — με τὴ μελέτη τοῦ Σολωμοῦ, καὶ νά μὴν ἀφίνη νά τοῦ ξεφεύγουν τέτοιες τρομερὰ επιπόλαιες ἐρμηνεῖες γιὰ τοὺς μοναδικούς στιχούς, πού ἔχουμε γραμμένους στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα: διαφορετικὰ οἱ μελέτες του θά ἔχουν τόση ἀξία, ὅσην ἔχουν καὶ τὰ λάχανα. Ὡς τόσο δὲν εἶναι ἀνάγκη νά νομίση ὁ κ. Δεδούσης ὅτι τοῦ δίνουμε συμβουλές: εἶναι ἀρκετὰ μεγάλος στὰ χρόνια γιὰ νά μπορεῖ νά συλλογιστῆ καὶ μόνος του, πὼς στὴν ἀληθινὴ τέχνη δὲ μᾶς ὀδηγεῖ οὔτε ἡ ἀπόφαση οὔτε ἡ ἀγαθὴ διάθεση. Εἶν' ἀνάγκη ὅμως νά ποῦμε ὄχι πάλι ἀπὸ συμβουλευτικὴ διάθεση, παρά ἀπὸ πικρὸν πόνο γιὰ τὴν πνευματικὴ κακομοιριά τοῦ τόπου μας: ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νά γράφη κανεὶς γιὰ νά τὸν λέμε ὅτι ἐργάζεται γιὰ τὴν τέχνη καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ προκοπὴ. Ἄς λιγοστέψουν τὰ εὐκόλα λόγια. Αὐτὴ ἡ εὐκολία στίς κρίσεις, ὅταν πρόκει- ται τοῦλάχιστο γιὰ τὴν τέχνη φέρνει τὸ μεγαλύτερο κακὸ στοὺς νέους. Γι' αὐτὸ δὲ μπορεῖ κανεὶς νά τοὺς κλείσει τὸ στόμα, καὶ βγαίνουν, βαγόνια οἱ ποιητικὲς συλλογές καὶ οἱ μελέτες.

B. ΝΕΟΧΩΡΙΤΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

Κι' ἡ μέρα τῆς λύτρωσης ἄργησε μὰ ἦρθε.

Τὸ ἄστρο τῆς λευτεριάς ἔχυσε τᾶπλετό του φῶς, στὴ δοξασμένη γῆ, στὴ γῆ αὐτὴ πού τόσα ὑπόφερε τέσσερες αἰῶνες. Τὸ ἄστρο τῆς λευτεριάς φώτισε με τὸ ὑπερούσιο φῶς, τὴ γῆ αὐτὴ τὴν αἵματοβαμένη, τὴ γῆ τῶν ἡρώων, τῶν γιγάντων.

Καὶ χαρούμενο, γεμάτο ἐνθουσιασμο ἀκούστηκε ἀπ' τὰ στόματα ὄλων τῶν Ἑλλήνων τὸ τραγοῦδι τῆς λευτεριάς.

Κι' ἡ δόξα διαλάλησε σ' ὅλο τὸν κόσμο, τὴ νίκη τοῦ δούλου, τὴ νίκη μιᾶς χούφτας ἀνθρώπων, πού μέσα τους ὅμως ἔβραζε τὸ αἷμα, ἐνάντια στοὺς τυράννους.

Ἡ Ἑλλάς ἦταν ἐλεύθερη πάλι.

ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑ

Μαζὺ με τοὺς ἄλλους πού ἐξέφρασαν τὴν ἀπορία τους γιὰ τὸ ὅτι ἡ Ἀκαδημία μας ἀνέθεσε στὸν κ. Τωμαδάκη τὴν ἐκδόση τῶν ἀπάντων τοῦ Σολωμοῦ, τὴν ἐκφράζουμε κι' ἐμεῖς, χωρὶς ὅμως νά ἀσπαζόμαστε καὶ τὴ γνώμη τῶν ἀντιφρονούντων.

Ἐμεῖς νομίζουμε πὼς μιά καὶ ἡ Ἀκαδημία ἀνέλαβε νά ἐκδώσῃ τὸ ἔργο τοῦ μεγαλύτερου Ἑλληνοποιητοῦ ἔπρεπε νά τὸ ἀναθέσῃ σὲ ἄνθρωπο δοκιμασμένο, σὲ βαθὺν μελετητὴν καὶ τέλειον γνώστην τοῦ Σολωμικοῦ ἔργου. Καὶ τέτοιος κατὰ τὴ γνώμη μας εἶναι μόνον ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου μας κ. Γιάννης Ἀποστολάκης. Ἡ Ἀκαδημία ἂν σεβόταν ἐαυτὴν κι' ἀκόμα περισσότερο ἂν ἤθελε νά μᾶς παρουσιάσῃ τὸ πραγματικὸ, τὸ ἀριστουργηματικὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ τῆς Ἐλευθερίας ἔπρεπε νά προτείνῃ στὸν καθηγητὴ Ἀποστολάκη νά ἀναλάβῃ τὴ φροντίδα κι' ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀπάντων τοῦ Σολωμοῦ κι' ὄχι στὸν νεαρὸ κ. Τωμαδάκη πού ἀπ' τίς διαφορὰς του ἐργασίες πάνω στὸ ἔργο τοῦ ἐθνικοῦ ποιητῆ ἔδειξε πὼς πολὺ λίγο ἢ μᾶλλον καθόλου δὲν τὸ κατέχει.

Γιατὶ ὅμως αὐτὴ ἡ ἀπόφαση τῆς Ἀκαδημίας; Κατὰ τὴ γνώμη μας μόνον οἱ ἐξῆς δύο λόγοι μπορεῖ νά εἶναι ἐκεῖνοι πού ὤθησαν τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς μας στὴν ἀπόφασή τους αὐτὴ.

1) Ὅτι οἱ κ. κ. Ἀκαδημαϊκοὶ οὔτε θέλησαν κἄν νά σκεφθοῦν ὅτι ὑπάρχει κι' ὁ Ἀποστολάκης, γιὰ τοὺς γνωστούς λόγους ἢ

2) Ὅτι ἀποφάσισαν—ἂν λάβουμε ὑπὸψη ποιοὶ λογοτέχνες μας εἶναι, κι' ἀκαδημαϊκοὶ—νά ἀναθέσουν τὴν ἐκδόση ἐνὸς τόσο μεγάλου ἔργου—τοῦ ἔργου τοῦ μεγαλύτερου ποιητῆ τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος—σ' ἓνα τόσο ἀδύνατο μελετητὴ με μόνον σκοπὸ νά δείξουν στὸ πολὺ κοινὸ ὅτι ἔχουν ἄδικο ὄλοι ὅσοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Σολωμοῦ εἶναι κολοσσιαῖο.

Σὲ μᾶς μιά ἀπορία δημιουργεῖται. Πὼς ἀπ' τὰ τόσο μεγάλος ἔργον περιοδικά, πού

φανάζουν πὼς ἐνδιαφέρονται μόνον γιὰ τὴ φιλολογικὴ κίνηση τοῦ τόπου μας κι' ὄχι γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν ἐκδοτῶν καὶ τῆς κλίμας τους, δὲν βγήκε ἔστω καὶ ἓνα με θάρρος νά ὑποστηρίξῃ τὴν ἀστοχὴ ἢ ἀκόμα τὴν ὑστερόβουλη ἀπόφαση τῆς ἀκαδημίας μας. Μὰ ἀπὸ ποιους ζητᾶμε εἰλικρινεῖα γνώμης;

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΟΙ

Ἐπανερχόμεστε καὶ πάλι στὸ παραπάνω ζήτημα πού τίθαμε στὸ προηγούμενο φύλλο μας παραθέτοντας παρακάτω τὴ γνώμη ἐνὸς κριτικοῦ ἀπὸ κείνους μάλιστα πού ἀνήκουν σὲ μιά ἄρισμένη σχολή. Διαβάστε λοιπὸν ποιά εἶναι ἡ γνώμη τοῦ κ. Α. Καραντώνη Δ)τοῦ τοῦ περιοδικοῦ Νέα Γράμματα γιὰ τοὺς κριτικούς καὶ τὴν κριτικὴ: «Γιὰ νά εἶναι κανεὶς πνευματικὸς ἄνθρωπος, καὶ πρὸ παντός κριτικὸς τῆς λογοτεχνίας, δηλαδὴ καθοδηγητὴς τῶν ἄλλων, καὶ γιὰ νά ἔχει τὸ δικαίωμα νά ὑπερασπίζεται σὲ μιά δεδομένη στιγμή τὴν πνευματικὴν τοῦ ἐλευθερία, νομίζουμε πὼς χρειάζεται νά παρουσιάσῃ σὲ πρώτη ζήτηση μερικὰ ἀπαραίτητα κι' ἀντικειμενικὰ προσόντα. Πρέπει δηλ. νά ἔχει κάποιο ἔργο προσωπικὸ, ἂν εἶναι ἄντρας ὠρμος ποιά, ἢ κάποια ἀρχὴ ἔργου, ἂν εἶναι ἀκόμη νέος. Ὁ ἀληθινὸς κριτικὸς δὲν εἶναι ὁ στείρος σημειωματογράφος πού μετὰ βίαις γιομίζει μισὴ στήλῃ περιοδικοῦ σχολιάζοντας με συμβατικὲς φράσεις καὶ με καινότερους χαρακτηρισμούς τὰ βιβλία πού δὲ διαβάσει, ἀλλὰ ὁ ἀναλυτικὸς μελετητὴς, ὁ ἄνθρωπος πού ἐρευνᾷ, πού ἐργάζεται, πού παράγει, πού παθαίνεται γιὰ πρόσωπα καὶ γιὰ ἔργα, πού παίρνει συγκεκριμένη στάση ἀπέναντι στὰ προβλήματα τοῦ πεζοῦ λόγου καὶ τῆς ποίησης, ὁ φανατικὸς, ἔστω καὶ μαχητικὸς, ὑποστηρικτὴς ἰδεῶν, σχολῶν, κατευθύνσεων, ρευμάτων, με τοὺς ἐνθουσιασμούς καὶ τὰ μίσση του, με τὴν καλὴν του πίστη, ἀλλὰ κυριώτερα με τὴ συστηματικὴν τὴν ἐργασία.»

Τὴ θά εἶχαν νά προσθέσουν οἱ κ. κ. τῶν Μακεδονικῶν Ἡμερῶν καὶ πρὸ παντός οἱ τῆς Νέας Πνοῆς; Μήπως αὐτὴ τὴ φορά θά μᾶς σουβλίσουν δύο φορές; Πι φταίμε ὅμως ἐμεῖς ὅταν αὐτὰ τὰ λέει κι' ὁ ὁμοϊδεάτης τους ὁ Καραντώνης.

ΑΝΑΝΕΩΣΑΤΕ ΤΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΑΣ ΣΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Στὸ προηγούμενο φύλλο ἔγιναν μερικὰ λάθη πού τὰ διορθώνουμε:

Στὴ στήλῃ τῶν εἰδήσεων ἡ κυρία Χρυσάνθη Ζητσαῖα ἔγινε Κωτσάτου ἢ δὲ αἰθουσα τῶν Διονυσίων ἔγινε Ζητσαῖα.

Ζητοῦμε συγγνώμη ἀπ' τὴ συνεργάτριά μας γιὰ τὸ... ἀτύχημά της,

κ. Καλ. Διακ. Γύθειον. Τὸ τραγοῦδι σας τὸ λάβαμε καὶ τὸ δημοσιεύουμε, καθὼς βλέπετε, στὸ φύλλο αὐτό. Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Τ. Δόξα σας τὸ ταχυδρομοῦμε καὶ περιμένουμε.

κ. Γ. Ρεγκ. Ἀθήνα. Τὸ πεζό σας τὸ λάβαμε. Δὲν ἦταν δυνατόν νά δημοσιευθῇ σ' αὐτὸ τὸ φύλλο γιατί ὅταν τὸ λάβαμε ἡ ὕλη του εἶχε ἤδη κανονιστεῖ.

κ. Μεγ. Κον. Ἀράχωβα. Συνδρομὴ σας λάβαμε καὶ σας εὐχαριστοῦμε πολὺ γιὰ τὰ καλά σας λόγια. Περιμένουμε νέα σας.

κ. Σαρ. Κων. Τρίπολι. Καὶ τὴν δική σας συνδρομὴν λάβαμε καὶ σας εὐχαριστοῦμε θερμὰ.

δ. Δεσπ. Παν. Ἀθήνα. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλά σας λόγια. Γιὰ τὰ ἔργα σας σας συνιστοῦμε κομμάτι... ὑπομονή.

κ. Κ. Δραμ. Ἐνταῦθα. Φυλλάδιο πού ζητήσατε σας στείλαμε. Ἐλπίζουμε νά τὸ λάβατε καὶ νά σας ἱκανοποιήσῃ. Τὰ ποιήματά σας θά τὰ διαβάσουμε με τὴ σειρά τους. Θά περιμένουμε νεότερα σας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Ἀγγέλουμε κάθε βιβλίο πού μᾶς στέλνεται ἓνα ἀντίτυπο).

Λάβαμε:

BIBLIA

Ἄλμου Περάνθη: «Τὰ πρῶτα τραγοῦδια» σελ. 32 Δρ. 15.

Πέτρου Ὀλυμπίου: «Γιάννης Σκαρίμπας» κριτικὴ μελέτη. Σελ. 16.

Λεωνίδα Ρήγα: «Μισῆς μερίδας ἄνθρωποι», σελ. 36 Δρ. 20. Θεογνική 1936,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις (Φεβρουάριος). Συνεργάζονται οἱ κ. κ. Π. Γνευτός, Γ. Πιερίδης, Φ. Πασχαλινός, Δ. Πεφάνης, Ν. Πέρδικα κλπ. Στὴν «Ἐπισκόπησις τοῦ Μη-

νός» Κριτικά Σημειώματα, Ζωγραφική — Γλυπτική, Θέατρο κλπ. κλπ.

Νεοελληνικά Σημειώματα (Μάρτιος) Δ)τῆς Γ. Σκαρίμπας, Ἐπιμελητῆς Γ. Φλιασιος. Μὲ συνεργασία τοῦ Δ)τοῦ του καὶ τοῦ κ. Ν. Παπᾶ καὶ μ' ἄρκετά σημειώματα πού δείχνουν μιὰ ἐπιθετικὴ διάθεση πρὸς ὅλους καὶ γιὰ ὅλα.

Νεοελληνικά Χρονικά (Μάρτιος) μὲ τὰ ἴδια σχεδὸν ὡς καὶ τὸ προηγούμενο περιεχόμενα.

Ἀτομικὴ Ψυχολογία (Ἰούλιος - Δεκέμβριος) μὲ συνεργασία τῶν κ. κ. Χ. Γκιτάκου, Ι. Νάστου, Δ. Μωραΐτου κλπ.

Ὁ φίλος τῶν ζῶων (Φεβρουάριος) Συνεργάζονται οἱ κ. κ. Α. Τσελάλης, Σπ. Καζάκης, καὶ οἱ κ. καὶ δ)δες Ἀθηνᾶ Ταρσοῦλη, Ἄννα Μπεκιάρη κλπ.

Κρητικὲς Σελίδες (Δεκέμβριος - Ἰανουάριος). Μὲ τὸ φύλλο αὐτὸ οἱ Κρητικὲς Σελίδες τελειώνουν τὸν α' χρόνο τῆς ἐκδόσεως τῶν. Στὸ τεῦχος αὐτὸ διαβάζουμε τὰ πεζὰ καὶ ποιήματα τῶν Α. Σημηριώτη Ν. Καζαντζάκη, Κ. Παῖζη, Γ. Βελέττα, Γ. Μαθιουδάκη, Κλ. Μιμίκου, Θ. Καλλιγιάννη κλπ. Ὁμοίως κριτικὴ τοῦ βιβλίου, σημειώματα, κλπ.

Οἰκογενειακὴ Ζωὴ (Φεβρουάριος) Στὸ μοναδικὸ στὸ εἶδος τοῦ περιοδικοῦ διαβάζουμε τὸ ἄρθρο τοῦ Μητροπολίτου Καρυστίας κ. Παντελεήμονος, Χριστιανικὰ κηρύγματα τοῦ κ. Λ. Ζαχαρή, ἄρθρα γιὰ τὴ Νεολαία, Διαλέξεις γιὰ τοὺς Γονεῖς κλπ. κλπ.

Πνευματικὴ Ζωὴ (Φεβρουάριος) Τὸ Κράτος καὶ τὸ βιβλίον ἄρθρο τοῦ κ. Μ. Νικολαΐδη, μελέτη γιὰ τὸ δημοτικὸ τραγούδι τῆς κ. Σοφ. Μαυροειδῆ Παπαδάκη, τὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ κ. Σκαρίμπα γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπαρχία, Ποιήματα νέων ποιητῶν, Κριτικὴ τοῦ Βιβλίου, Βιβλιογραφικὸ Δελτίο κλπ. κλπ.

Διδακταλικὴ Ζωὴ (Δεκέμβριος - Ἰανουάριος) Ἄρθρο τοῦ κ. Νικολοῦδη γιὰ τὴν Κρήτη κλπ.

Ἠχώ (Ἰανουάριος - Φεβρουάριος) Διηγήματα, Ἐπανησιακὴ ποίηση, Ἱστορία τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος στὰ Ἐφτάνησα τοῦ κ. Κορδάτου κλπ.

Στὰ **Κρητικὰ Νέα** διαβάζουμε: Τὸ Δρᾶμα τῆς ἐφημερότητας τοῦ κ. Μηνᾶ Δημάκη. Συζητήσεις καὶ συμπέρασμα τῆς δίδος Δ. Πουλῆ τὰ ποιήματα τῆς Λ. Ἀλεξίου Μ. Κόμη κλπ. κλπ.

Στὸν **Ἀγῶνα** Τριφυλλίας, τὰ ποιήματα τῶν κ. κ. Κ. Κατσαροῦ, Τίτου Αἰνεῖα, καὶ Κ. Παπαγεωργίου καὶ ἡ ἀπάντηση τοῦ Π. Ὀλυμπίου στὴν κριτικὴ τοῦ κ. Βογιατζάκη γιὰ τὸ Οὐλαοῦμ τοῦ κ. Σκαρίμπα.

Στὴν **Ἐφημερίδα τῶν Λεσβίων** ταχτικὴ

φιλολογικὴ σελίδα, μιὰ ἀπὸ τίς πιὸ ἐνδιαφέρουσες φιλολογικὲς σελίδες Ἐπαρχιακῶν Ἐφημερίδων ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ κ. Φ. Ἀνατολέα.

Στὴν **Ἔρευνα** Χανίων εὐμενεστάτη κριτικὴ γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Δόξα «Μαρία Πολυδούρη» ἀπ' τὸν κ. Π. Πατρινοῦ.

Ἐλάβαμεν ἀκόμη: **Μαντινεῖα**, Ἀστέρα, Ἠχώ τῆς Ἀληθείας, Ἄγιον Ἰάσωνα καὶ Σωσιπύτρον, Θρακικὰ Νέα, Ἔρευνα Αἰγίου, Πρόσοδον Ἀλμυροῦ, Φάρον Δράμας μὲ μακροσκελέστατο ἄρθρου τοῦ ποιητῆ κ. Γ. Φιλανθίδη γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀφυπνήσεως τῆς ἑλλην. ἐπαρχίας, Τηλέγραφο κλπ.

Τὰ ἐμβλήματα μόνο στὴ Διεύθυνση: Περιοδικὸν «Μακεδονικὴ Νεολαία» Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ 11 β' Θεσσαλονίκη.

Κυκλοφορεῖ σὲ λίγον καιρὸ ἡ νέα ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Γ. Τσουκαλά,

ΕΛΤΟΡΑΝΤΟ

Ἐκδοση πολυτελῆς. Ἀντίτυπα λιγοστά, ἀριθμημένα. Τιμὴ γιὰ τοὺς ἐγγραφόμενους συνδρομητὰς Δρχ. 50 (Μετὰ τὴν ἐκδοση Δρχ. 100).

Συνδρομητὲς ἐγγράφονται στὸ **Γραφεῖο Πνευματικῶν Ὑπηρεσιῶν** (Μαυρομιχάλη 2 — Ἀθήνα).

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ:

“ΠΑΛΜΟΣ,”

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Δ)θυντῆς: ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ
Ἐπιμ. ὕλης: ΑΒΡΑΑΜ Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ: Τοιμοκῆ 54

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ:

Συνδρομὴ Ἐσῶτ. μόνον ἐτήσια Δρχ. 60

» Ἐξῶτ. » » » 120